

Poštnina plačana v gotovini.

SLOVENSKI UČITELJ

**PEDAGOŠKA REVIIJA
IN GLASILO
SLOMŠKOVE DRUŽBE
V LJUBLJANI**

1 * 9 * 3 * 5

304

LETO XXXVI

»Slovenski učitelj« izhaja mesečno / Uredništvo (Fortunat Lužar) je v Ljubljani, Postojnska ulica 14, »Stan in dom« ob Tržaški cesti / Upravištvo je v Ljubljani, Jenkova ulica 6 / Naročnina znaša 50 Din / Članke in dopise sprejema uredništvo, reklamacije, naročnino in članarino pa upravištvo / Izdajatelj in lastnik je konzorec »Slovenskega učitelja« / Odgovorni urednik: Fortunat Lužar / Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Ceč.

Vsebina štev. 3.—4.: Materijalizem in Evharistija. E. D. — Učitelj — praktičen metodik. Franc Petrič. — Deška predpubertetna doba. Ema Deisinger. — Pomen verske vzgoje. Kr. Hafner. — Irsko šolstvo. Dr. L. Sušnik. — Domovina. Vojteh Čuš. — Opazovalne vaje. Franjo Čiček. — Zanimanje za razno psihologijo. F. F. L. — Književne vesti. — Beležke. Razglednik.

Položnica poštne hranilnice za »Slovenskega Učitelja« ima št. 10.073.

Naročnina za list znaša 50 Din, člani »Slomškove družbe« plačajo s članarino vred samo 52 Din.

II. ZVEZEK MLADINSKE KNJIŽNICE SLOMŠKOVE DRUŽBE

„Gremo v Korotan“

(Zbirka koroških spominov za mladino.) — Pripredil Rudolf Wagner.

V spomin na desetletnico plebiscita na Koroškem je izdala Slomškova družba v Ljubljani knjižico za mladino o Koroški. Knjižica obsega popis slovenskega dela Koroške, njen zgodovinski pregled, popis slavnih koroških Slovencev, razne koroške pravljice in pripovedke, črtice iz življenja na Koroškem, slike o bojih za Koroško, narodne koroške pesmi in uganke. Knjižica je opremljena z lepimi slikami in ilustracijami. Dobro bo knjiga služila zlasti pri pouku zemljepisa, zgodovine in narodnega jezika. Zato v vse šolarske in učiteljske knjižnice, pa tudi mladini jo poklonite kot darilo. Naslov knjige je iz pesmi A. Č.: V Korotan, katero je uglasbil monsignor profesor Stanko Premrl. Dobiva se v vseh knjigarnah, kjer je cena Din 20.—.

Kot I. zvezek Mladinske knjižnice Slomškove družbe je izšla Bevkova knjižica »Pastirčki pri kresu in plesu«. Knjižico je ilustriral Fr. Kralj. Dobi se še nekaj izvodov po 5 Din. — Položnica »Slomškova družba, knjižnica«, št. 15.824.

III. ZVEZEK MLADINSKE KNJIŽNICE SLOMŠKOVE DRUŽBE

V zalogi Slomškove družbe je izšla knjiga

„Poglejmo v beneško Slovenijo“

Knjiga obsega popis dežele, narodne in umetne pesmi, članke o lepotah pokrajine, narodne pravljice in pripovedke. Knjiga je za mladino kakor za odrasle zanimiva, ker seznanja bralce z najzapadnejšo vejo slovenskega rodu, katere ne smemo pozabiti. Zato spada knjiga v vsako knjižnico, posebno v učiteljske in šolarske. Gotovo bo zanimala prav posebno one, ki so doma v bližini teh krajev. Cena knjigi je 20 Din. Dobiva se v vseh knjigarnah.

E. D.

Materijalizem in Evharistija

Človeška stremjenja po resnici se lomijo v prizmi raznih izmov, daleč pa je današnji človek od poti prave sreče. Oči sodobnega človeka so zasenčene od brezdušnega materializma in mrzle stvarnosti vsakdanjega življenja, globine notranjega življenja pa so zamenjane z miselnimi reševanji življenjskih problemov, s tvarnimi ugotovitvami elementarnih sil in energij ter s spoznanji zunanjih dogajanj, toda v duši odmirajo najbolj plodne plasti naše človečnosti.

Iz teh mrzlih tal in iz te vseobče mizerije življenja more dvigniti človeštvo le tista etična moč ljubezni do bližnjega, ki se učvršča v soju svete Evharistije in v svojih koreninah živi v njej. Neizmerno globlje in osrečujoče je življenje onega, ki osvobojen vnanje in notranje prevzetnosti služi z vdanostjo evharističnemu Kralju, izpolnjujoč nauk božjega Učenika: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe!«

Kakor se pretakajo svetlobni odboji solca na predmete na zemlji, tako se prelivajo tajna žarenja močnega ognja posvečene hostije kot zublji neskončne božje Ljubezni v pripravljena srca človeških duš, ki naj ogrevajo in rešujejo svet v odrešujoči ljubezni do bližnjega.

Sv. Evharistija je neizčrpen vrec čistih duhovnih radosti, je živi vir večnega življenja, je luč in solnce za duhovno bit človeka.

V objemu materializma postaja človekova bit zlomljena, človeštvo samo pa se danes bliža počasni duševni smrti. Globoko sklonjeno pod pezo sedanjega življenja, zlomljeno in utrujeno gre svojo pot navzdol; izgublja čedalje bolj smisel za versko občestvo in versko življenje. Posameznik pa je zdrknil do puhlega in samoljubnega individualista, ki vidi povsod samega sebe in ki mu je lastno spoznanje edino veljavno spoznanje. Naveličanost, mrzkost, razkroj duševnih sil so darovi mamona tej civilizaciji, katera hoče živeti le mamonovi vseobsegajoči oblasti denarnega bogastva in imetka, le trenutnosti in tostranosti, ocenjujoč tudi vse vrednote zgolj po njihovem utilitarističnem pomenu. Tisto toplo, kar včasih zaveje v tem našem revnem življenju, v življenju današnjega modernega človeka, ga dviga in ogreva, je božja Ljubezen.

Glejmo na zublje neskončne božje Ljubezni, ki lijejo iz posvečene hostije in prosimo s plemenito vnemo pred tabernakljem te božje Ljubezni

za vse, ki so vključeni v službo mamona ter v jok in bolečino sveta, da se tudi ti, ki so bili prav tako rojeni za božjo Ljubezen, vzdramijo kakor Savel pred svetlobo božje Milosti!

Franc Petrič

Učitelj — praktičen metodik

(Konec.)

c) Množenje.

Neki delavec je zapravil na mesec približno 132 Din. Koliko znaša to vse leto? Njegov prijatelj je pa zapil na teden 28 Din in zakadil 5 Din. Koliko znaša to vse leto? Koliko sta zapravila oba skupaj? Koliko je zapravil drugi več kot prvi?

Neki posestnik je pokadil dnevno povprečno za 2 Din 50 par. Koliko znaša to na leto? Koliko ga je stal ta dim v 15 letih?

č) Deljenje.

Čevljar M. je zapil v 1 letu 1277 Din in zakadil 548 Din. Koliko znaša to skupaj na mesec? Koliko na teden? Koliko na dan?

Nekdo je zaslužil na leto približno okrog 12.480 Din. Ker je bil večkrat pijan, je nekega dne v pijanosti umoril svojega znanca. Za to hudodelstvo je dobil zapora 6 let in pol. Koliko bi si bil lahko prislužil v tem času, če bi ne bil pijači vdan? Koliko znaša vse to na mesec?

Poleg tega bi si bil pa še sramoto prihranil.

d) Obrestni računi.

Koliko obresti daje glavnica 2450 Din v 6 letih po 3%? Koliko obresti daje ista glavnica v 8 letih po 3.5%?

Koliko obresti daje glavnica 4682 Din v 18 letih po 4.5%? Koliko po 6% i. t. d.

Na koliko je narastla ista glavnica v 18 letih v obeh slučajih in koliko donša potem letno?

100 Din v 1 letu po 3 ⁰ / ₁₀₀ =	Din 3.—	} Din 73·50
1000 « « « « « « =	« 30.—	
2000 « « « « « « =	« 60.—	
400 « « « « « « =	« 12.—	
50 « « « « « « =	« 1·50	

$$\begin{array}{r}
 \text{V 6 letih daje } \frac{\text{Din } 73 \cdot 50 \times 6}{441} \text{ — Din} \\
 \text{Din } 2450 \cdot - \\
 \text{» } 441 \cdot - \\
 \hline
 \text{Din } 2891 \cdot -
 \end{array}$$

Op. Prvi del naloge se računa lahko na pamet, drugi del pa pismeno. V 6 letih naraste glavnica na 2891 Din.

Na podoben način se računajo tudi naloge z ozirom na ostala vprašanja v kolikor mogoče ustno, ako pa so števila že previsoka, oziroma preveč utrudljiva, pa pismeno. V višjih razredih se pri podobnih računih poslužujejo seveda tudi desetinskih števil, s katerimi izvršujejo lahko tudi kapitalizirane obresti.

Tako in enako torej. Praktični računi otroke vsekako bolj zanimajo, kakor pa zgolj teoretični, poleg tega pa jim ustvarjajo polagoma neko gotovo spoznanje ter smisel za štedenje, ozir. odpor proti zapravljenosti. V dosego tega namena naj spoznajo posebno tudi, kako koristno je zavarovati svoje hiše in gospodarska poslopja proti malenkostni zavarovalnici, kajti le prepočasti so slučajji med slovenskim narodom, da eden ali drugi po nesreči pogori in potem seveda ne dobi tudi nikake odškodnine.

Kar se tiče jezikovnega pouka, ozir. vaje v pisanju in spisju, naj omenim, da je prehod iz začetnega čitanja najprej prepisovanje posameznih črk in enozložnih besed, potem večzložnih besed in kratkih stavkov, nato pa šele narekovanje v istem redu. Takoj nato že lahko slede tudi tvorbe besed in golih stavkov po lastnem zamišljenju kot priprava za spisje, ki naj obsega vedno več vsebine. V ta namen naj učitelj v šoli tudi v lastno korist govori vedno slovniško pravilno, ne pa dialektično. S tem bo otroke prej naučil pravilnega izreka in napisovanja in bo imel tudi veliko lažje delo pri korekturi pismenih izdelkov. Na vsak način pa je potrebno, da otroci polagoma preidejo tudi na kratke vaje in naloge, ker to jim bo tudi v navadnem življenju pozneje zelo koristilo. Lahko povem ob tej priliki, da me je že večkrat naravnost presenetilo, ko sem čital svojeročna pisma ali dopisnice znancev, ki so obiskovali osnovno šolo polnih 6 let, pa niso znali pisma ne pričeti, ne nadaljevati in seveda tudi ne zaključiti kolikor toliko pravilno, kakor da bi bili hodili v šolo komaj tri leta. Torej tudi pri tem je treba malo več vaje, da bo tudi več uspeha.

Omenil sem bil v začetku, da bodi učitelj v šoli sploh simpatično prijazen. Kako to dosežeš? Prav lahko. V prvi vrsti ne godrnjaj za vsako malenkost nad otroci, ne zaničuj in ne zasmehuj otroka takoj pri vsaki posamezni napaki, ampak z lepo besedo mu povej, kaj ti ni všeč in zakaj ti to ni všeč. Otroci imajo sploh radi veselega in ne čmernega učitelja. Zato pa jim privošči od časa do časa pri posameznih predmetih tudi kakšno dovtipno besedo, ozir. kakšno smešno uganko, n. pr.:

1. Zakaj petelin zamiži, kadar poje?

(Odg.: Ker zna že na pamet.)

2. Katera pijača je najmočnejša na svetu? — (Voda, ker goni celo mlinska kolesa.)

3. Ali je hiša prej sezidana, ali prej podrta? — (Prej mora biti sezidana.)

4. Kdo vse sliši, pa nič ne pove? — (Uho.)

5. Kako se more razdeliti 10 kuhanih jajčkov med 10 dečkov tako, da bo dobil vsak po eno jajce, pa da bo vendar še eno jajce ostalo na krožniku? — (Deseti deček dobi jajce s krožnikom vred.)

6. Katere ovce pojedjo več, bele ali črne? — (Bele, ker jih je več kot črnih.)

7. Katera žival je najmočnejša na svetu? — (Polž, ker svojo hišo na hrbtu seboj nosi.)

8. Kaj teče brez nog? — (Voda, luna.)

9. Koliko jajčkov se more pojesti na tešče? — (Samo eno, ker drugo že ni več na tešče.)

10. Kdaj je Jakec brez glave v sobi? — (Kadar se skozi odprto okno obeša.)

Podobna kratkočasna vprašanja ozir. uganke so otrokom jako všeč, ker s tem dobivajo veselje do šole ter se obenem vadijo v bistroumnem mišljenju, ki jim pride splošno v korist v šoli in zunaj šole. Misliti se morajo otroci učiti že v nižjih razredih. To lahko pospešiš s tem, da jih opozarjaš že na začetne napake, ki jih delajo pri govorjenju, še bolj pogosto pa pri pisanju. Če n. pr. v besedi, v kateri se nahaja ena izmed črk č, š in ž manjka na dotični črki takozvana kljukica, dobi beseda lahko že čisto drugačen pomen. Tako primerjaj n. pr. pomen sledečih besed: striči—strici, ženica—zenica, koš—kos, koža—koza, žima—zima, šiva—siva, šipa—sipa, jež—jez, ježa—jeza, režati—rezati, piška—piska, peš—pes, ptiča—ptica, ptiči—ptici, stolci—stolci, teči—teci, miži—mizi, šum—sum, zemlja—zmlja, šesti—sesti, žreti—zreti, počeniti—poceniti, česar—cesar, čelo—celo, leča—leca, žrelo—zrelo, želje—zelje, mošt—most, rešen—resen, blažen—blazen i. t. d.

Otroke ta pomotna razlika, ki daje nekaterim besedam celo popolnoma drug pomen, zanima in se zato bolj trdno zapomnijo, da je treba pri besedah paziti tudi na kljukice in še celo na pike že takoj v prvem šolskem letu, kajti tudi pike na črki i in j otroci kaj radi pozabijo. Besede pa vendar dobijo prav čuden pomen, posebno če jih pišejo obenem tudi skupaj. To nesmisel kaže že primera sledečih par besed:

Brat in sestra = (bratin sestra), vol in krava = (volin krava), pes in mačka = (pesin mačka).

Kaj radi izpuščajo otroci v posameznih besedah tudi kako črko, posebno v takih, kjer stojijo soglasniki drug za drugim, zaradi tega pa dobijo besede istotako lanko čisto drugačni pomen n. pr.: krava — kava, mesto — meso, otrok — otok, stol — sol, piška — pika, okno — oko, volk — vol, sluh — suh, ples — pes, prost — post, post — pot, kost — kot, divjak — dijak, grad — gad, prst — prt, mrak — mak, rdeč — reč, trak — tak, piskati — pisati, priti — piti itd.

Male otroke zanimajo celo besede, ki se čitajo enako naprej in nazaj, pa tudi take, ki imajo, če jih čitamo nazaj, čisto drugačen pomen n. pr.: ata, ded, iti, oko, ono, vrv, potop; kip — pik, kos — sok, log — gol, lok — kol, vol — lov, bor — rob, leto — otel, osem — meso itd. Posebno pa jih zanima še tudi samostalnik »prst«, kar je razvidno iz sledečih učiteljevih vprašanj ozir. pojasnil:

»Kaj je to?« (prst).

»Koliko prstov imamo na obeh rokah in nogah?« (20).

»Ali morete vtakniti prst v prst?« (ne).

»Jaz sem ga pa že dostikrat vtaknil in tudi vi, vem, da ste ga že, toda ne v šoli.« (Otroci se sedaj spomnijo, kako to učitelj misli).

»Katerega spola je prst na vrtu in katerega prst na roki?« (odgovor).
Kako se imenuje ta prst?« (kazalec).

»Koliko kazalcev imamo na rokah in nogah?« (4).

»Jaz pa jih imam še celó sedem. Ali je to mogoče?« (Če se nikdo ne spomni, jim pokaže učitelj žepno uro na roki, ki ima tudi tri kazalce, toda iz kovine.) Ljubezen svojih učencev si boš pridobil le, če bo tudi tvoj šolski pouk zanimiv in praktičen. Delovna šola izvaja samotvorno delo učencev.

V začetku otroci tudi deliti ne znajo pravilno posameznih besed. Učitelj naj jih tudi pri tem opozarja s posameznimi primeri glede na pravilno delitev, posebno ker učenci tudi v višjih razredih le preradi napačno delijo. Naj sledi nesmisel pri teh-le napačno deljenih besedah:

Hru-ške (hr-uške), si-romak (sir-omak), debe-luhar (debel-uhar), uče-nec (učen-ec), du-hovit (duh-ovit), raču-nica (račun-ica), pe-snik (pes-nik), go-spod (gos-pod) i. t. d.

V šoli pazi večkrat tudi na to, da bodo otroci posamezne besede pravilno pisali, ne pa po zgledu nekaterih tu dodanih nestvorov, kakor so n. pr.: kral, učitel, čevel, metul; beleš, madeš, reveš, moš; postla, kojn, kluč, kniga; červ, dervo, perst, smert; golop, hrip, hlep, zop; zit, gat, det, mlat; brek, snek, krok, prak; moliteu, vogau, kuhna, čovn.

Če se pa vse to v šoli zanemarija, ni čudno, če otroci po končani šolski dobi ne znajo pisati čedno — kaj šele pravilno — ne črk, ne številčk; ne znajo pravilno deliti, še manj pa pisati v ravni vrsti brez črt in števila natančneje eno pod drugo.

Še celo pri računstvu se lahko doda nekoliko zanimivih posebnosti. Pri ustnem seštevanju se stavi n. pr. tole zabavno vprašanje:

Kdo zna vseh devet številčk zapisati v treh vrsticah po tri v vsaki vrsti tako, da bo znašala vsota vseh treh številčk v vodoravnih in navpičnih vrstah, pa tudi navzkriž vedno vsoto 15? Če se nikdo ne oglasi, napiše učitelj na šolsko desko tole, za otroke zanimivo razporedbo številčk:

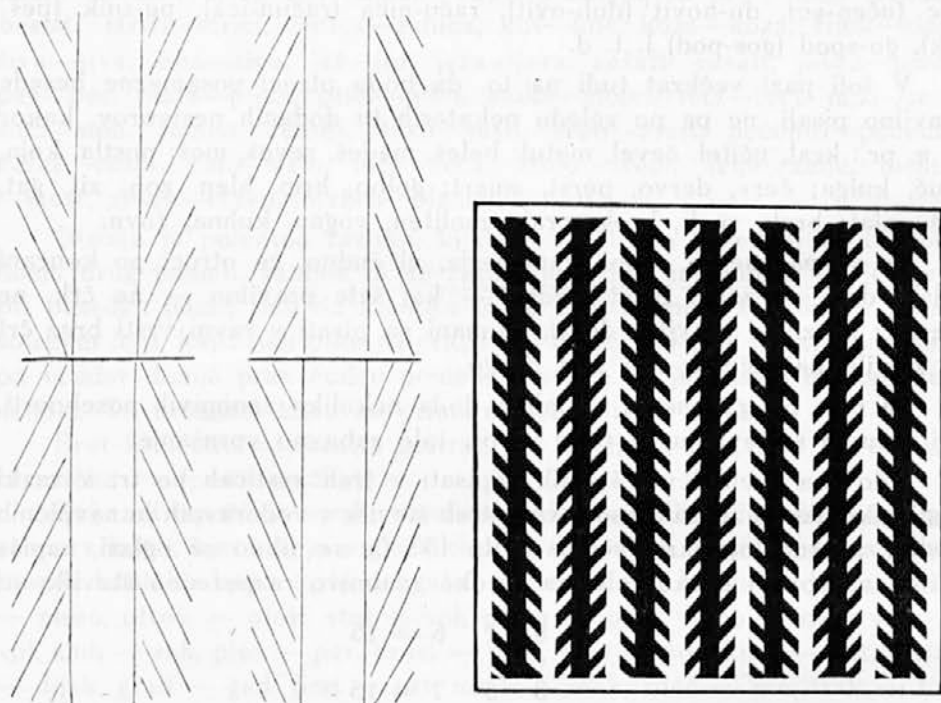
$$\begin{array}{ccc} 8 & 1 & 6 = 15 \\ 3 & 5 & 7 = 15 \\ 4 & 9 & 2 = 15 \\ \hline 15 & 15 & 15 \end{array}$$

Zanimalo bo učence tudi, če jih vprašaš, katere številke so jim najbolj všeč in jih tudi najrajši pišejo. Če n. pr. reče kdo, da je to številka 4, mu lahko postrežeš z opazko, da mu hočeš dati za množenje dve taki številki, ki bosti dali v zmnožku same številke 4, n. pr.:

$$\begin{array}{r} 12345679 \times 36 \\ 74074074 \\ 37037037 \\ \hline 444444444 \end{array}$$

Če hoče kdo imeti v zmnožku rajši same številke 3, naj množi isto število z 27, za številke 2 naj množi z 18, za številke 1 z 9, za številke 5 s 45, za številke 6 s 54, za številke 7 s 63, za številke 8 s 72, za številke 9 z 81, t. j. število, v katerem se izpusti številka 8, naj se množi z zmnožki naštevanke s številom 9. Seveda se to lahko računa tudi z desetinskimi števili, treba je le desetinsko piko postaviti pred zadnji dve številki, to je med 6 in 7, ali pa (v zgornjem primeru) med 3 in 6.

Celo v risanju nudimo otrokom lahko neko posebnost, iz katere bodo spoznali, da človeka tudi lastne oči včasih občutno varajo. Pokažimo jim n. pr. na večjem risalnem listu narisane tri slike (ki se nahajajo v Franc Lampétovi knjigi: »Dušeslovje« iz l. 1890, str. 310), ki nam predstavljajo takozvano optično ali očesno varanje.

Na prvih dveh slikah se vidita pokončni vzporednici čisto nevzporedni. Na eni se zdita namreč v sredi razširjeni, na drugi pa stisnjeni. Na tretji sliki se vidijo vse pokončne vzporednice neredno nagnjene na desno in levo stran. Če pa te vzporednice na vseh treh slikah pustimo otrokom natančneje opazovati tudi z ravnilom ozir. šestilom, bodo sami opazili, da so vzporednice na vseh treh slikah popolnoma pravilno vzporedne. Teža optičnega varanja seveda ne bomo otrokom razkladali, a zanimalo jih bo vendar to kolikor toliko in bodo radi poskušali to tudi sami narisati, pri tem pa se bodo vadili risati tudi s prostimi in ravnimi črtami.

Za risanje dajejo sicer današnje vzorne zbirke dovolj gradiva, da je pouk razumljiv in praktičen. Delovna šola izvaja samotvorno delo učencev in se ozira pri tem na domačo in drugo umetnost.

Tudi pri petju ne pozabi, da otroci rajši zapoje živahne in poskočne pesmice, kakor pa dolgočasne in puste, zato jim pusti v primernih pesmicah tudi taktirati.

Pri telovadbi naj otroci, kjer imajo priliko, med korakanjem ali med ritmičnimi vajami tudi zapoje. S tem si poudarjajo takt in jim živahneje in še prehitro poide telovadna ura.

Če hočeš biti praktičen metodik, tudi drugih prilik ne boš zamudil v to svrho, kajti v prakso spada še marsikaj drugega. Med prirodopisno uro boš n. pr. opozoril svoje učence tudi na to, kako se naj sadno drevje pravilno vzgaja, da jim bo kolikor največ mogoče koristilo. V prvi vrsti jim boš praktično pokazal, kako se majhna sadna drevesca s pravilnim cepljenjem požlahtnjuje, da ne bodo več divjaki, dalje, kako se spomladi obrezujejo, poleti škropijo in zalivajo, jeseni očiščujejo suhe skorje in namažejo debelca z apneno vodo in tudi z arborinom, ki se meša z vodo tako, da se doda na 9 l vode 1 l arborina. Otroci naj tudi vidijo, kako se sadje, posebno jabolka, hruške in češplje konservira za zimsko uporabo. Vse to jim boš lahko praktično pokazal, in sicer posebno lahko, če si šolski voditelj kje na deželi, kjer uživaš tudi sam dobrote lepo obdelanega in urejenega šolskega vrta. Vse to bo nekoč tudi tvojim učencem prav prišlo in hvaležno se te bodo spominjali za vsa tvoja navodila.

Tudi tozadevnih praktičnih knjig nam ne manjka. Izdala jih je že Družba sv. Mohorja. Imamo pa tudi list »Sadjar in vrtnar«, ki je začel izhajati že l. 1913. pod imenom »Slovenski sadjar«.

Glede uporabe in konserviranja sadja pa je zlasti priporočljiva knjiga z naslovom: »Sadje v gospodinjstvu«, ki jo je spisala Štef. Humekova.

S tem sem podal nekoliko migljajev tistim učiteljem, ki delujejo v šoli preveč s pedantsko-melanholično metodo, katero naj bi rajši zamenjali sebi in otrokom v korist z drugo in boljšo praktično-simpatično metodo. V ta namen bodo sami našli še veliko drugih pripomočkov, če se bodo le hoteli vsaj nekoliko potruditi za vzgojni in gospodarski napredek, obenem pa seveda tudi pri svojih bivših učencih za povzdigo prijetnih spominov njihove šolske dobe. Glavno je pri vsem pač to, kar se končno doseže na najlepši način zase in za druge po še vedno veljavnem geslu: Finis coronat opus.

Ema Deisinger

Deška predpubertetna doba

(od 11. do 14. leta)

(Dalje.)

Najhujša duševna borba pa se začne za fantiča tedaj, ko vsled kvarnih vplivov svoje okolice in miljeja ves zbežan v tesnobi prehoda v dozorevajoča leta nima obrambnega zidu religije, kamor bi se oslonil. Hujšega nasilja in okrutnosti nad človekom ne poznam, kot mu iztrgati iz njegove duše vero v Boga, ki je prvobitno in prabitno vsajena v človeško dušo. Najžalostnejša je ta borba v doraščajočem ob času njegovega zo-

renja v pubertetno dobo, pri katerem je tuja zlobna roka posegla v njegov svet otroške vere in mu nasilno iztrgala iz njegove duše vero v Boga. Ali je na svetu tragičnejše občutje, kakor je občutje teža mladega človeka, ki je brez miru in opore predan nepoznanim tokom življenja? Ta občutek je tako gorjup in strašen, da iz te zijoče, osebne groze šele razumemo krik, ki se je iztrgal svobodomislecju Voltairju: »Če bi ne bilo Boga, bi ga bilo treba ustvariti!«

Dočim je otrok prvih otroških let ekstremni subjektivist, ima deček že protivesje in ni več tako grobo enostransko usmerjen vase, temveč se že prilagaja človeški skupnosti, se priključuje vnanjemu objektivnemu svetu, vendar še ni ušel vsem nevarnostim subjektiviranja, katerim tudi odrasli nikoli ne uide. Često si deček na kaki napačni sliki, ki jo je dojel, zgradi kasneje svoje subjektivistično naziranje o svetu in življenju. Ravno v prepubertetni dobi kaže deček nenavadno zmožnost prilagojevanja vsakovrstnim oblikam življenja. Navdušenje za romantične igre, šport in sploh njegovo vnanje izživljanje v svetu kaj lahko v njem popolnoma preglassi blagozvočje doživljanja duhovnega sveta. V suhem, skopem in vsakdanjem tonu beleži svoje duhovne dožitke, v kolikor se tičejo religioznosti. Če pogledamo šolske zvezke, bi v njih zaman iskali kak globokejši utrip duhovnosti, zaman kake lastne višje misli, ki bi nam bila ključ do skrite kamrice njegove duše, zaman bi iskali v teh šolskih nalogah — prostih spisih — kak nežnejši utrip verskega čuvstvovanja, čeprav se naloga tiče cerkvenih praznikov, kakor božiča ali velike noči. Vsa dečkova pozornost tiči v golih vnanjostih in fizičnih dožitkih. V prostem spisu o velikonočnih počitnicah brez izjeme pripovedujejo dečki, kako so se ob praznikih dobro imeli, jedli potice, kolače i. dr., skratka same vnanje stvari, nič tistega kar je izven zunanjega dogajanja, izven mehničnega posnemanja vnanjega zadržanja, nič, kar se tiče sveta duše, tudi nič tistega duhovnega doživetja praznikov, kakor božiča, da bi vsaj malce podali tisto, kar se jim je v duhovnem oziru gotovo zvrhano mero podajalo pri veroučni uri v šoli. Ali je res vse šlo neopazno mimo njih? Duhovno pojmovanje božiča ali velike noči so dečki pomaknili čisto v ozadje; kar podajajo v svojih prostih spisih, to so čisto vnanje slike, ali bolje, vse njihovo doživljanje je pobarvano z vnanjimi fizičnimi dogodki in z očitnim veseljem nad dobrimi jestvinami in nad počitnicami. Njih odnos do religije se izgublja v perspektivi materijelnih in fizičnih ugodnosti. Ti predpubertetniki niso še zmožni intimnejšega notranjega približanja božičnim dogodkom. Da si ta otrok prisvoji pravi duhovni pomen božiča in da vzbudimo v njegovi duši toplo versko nostrogenje, je primerno, da prirejamo lepe božične igre ali za veliko noč Kristusovo trpljenje z dramatiziranimi prizori.

Aktivni in nesentimentalni realist, kakršen je predpubertetnik, težko dojame duhovni pomen teh praznikov, če mu to rišemo zgolj s suhoparno besedo; vprav dramatizirani prizori bude v njem versko nastrogenje in dajo smer njegovi volji, zato morajo biti ti prizori podani z živimi slikami in v krepkih scenah, da ustrezajo njegovi romantični naravi.

Še eno predpubertetni v religiji težko razumejo: svetniške postave. One so jim nedosežno daleč, odmaknjene daleč od osrednjega človeškega življenja, zato so zanje brez intimne, očarujoče moči. Ne morejo razumeti, da so imeli svetniki prav tako oči, ušesa in usta kot jih imajo oni sami, da so bili na zemlji prav tako prirodnjaki in zemljaki, prav tako človeški otroci kot mi. Njihova nravsvena popolnost jim ne daje nobene iluzije resnične človečnosti, njih življenjska potencia udarja dečkom neorgansko v tostranski svet. Z jarko pozornostjo pa slede ti fantiči, če jim predočiš kot svetniške vzore take postave, ki imajo kako notranjo skupnost z njihovim življenjem in na katerih so poudarjene tudi poteze grešnosti. Otroci se zavedajo le tega, kar vidijo in sami občutijo, zato jih je tako težko osloniti na vzore svetniške popolnosti, ker izkazujejo neko odtujenost neposrednemu življenju ter so za otroka bolj informativnega značaja nego da bi mu vzbudili kako doživetje svoje vrste, da bi jih posnemali. Čuvstveni svet dečkov obsega razpoloženja v vnanji romantični naravi, zato gledajo na malodane vsakega svetnika, ki jim je stavljen v vzor in posnemanje kot na neko prav posebno izjemno človeške narave ter je zatorej posebno tuj človeškemu življenju. Moderna pastorologija se je sprijaznila s tem otrokovim razpoloženjem in življenjsko-oblikovalno izpolnila tudi življenjepise svetniških osebnosti, ki naj bi jih tej vihravi mladini stavila za vzor in posnemanje, podčrtajoč, da so te osebnosti navzlic teh občečloveških lastnosti in življenjske dinamičnosti prodrli do duhovne etične nadrednosti. Za te predpubertetnike ima katoliška cerkev dovolj primernih vzorov. (V deškem vzgajališču na Rakovniku v Ljubljani stavijo tem mladcem n. pr. za vzor svetega mladeniča Dominika Savio.) Verski čut bo našel največ oplajajoče moči v taki vzor-osebnosti, takem svetniku, ki nosi na sebi poteze sočne človečnosti in ki po stanu in položaju najbolj odgovarja dečkovemu življenju. Šele takemu vzoru deček z interesom prisluhne.

Vpliv verske miselnosti sega že v prvo otroško dobo. Če se ni ožrelo otrokovo srce za verske vzore že v materinem naročju in ni bil doma deležen preproste verske vzgoje, potem se bo v zatonu predpubertetne dobe, ko se začno prvi, resni notranji konflikti, še težje približal verskim vrednotam, zlasti ne s tisto notranjo toplino, ki je predpogoj vsake religioznosti. Vsa besedna modrost, ki zveni le iz uma, a ne iz srca, pri verskem pouku ne zaleže toliko kot ljubezen, ki naj preveva vzgojitelja, če hoče s svojimi nauki zarezati sled v dušo te doraščajoče mladine, da pride kdaj ta mladina do intimnejšega zraščanja z duhovnimi vrednotami.

D. Vraščanje v svet kulturno-duhovnih vrednot

b) Estetsko čuvstvovanje

Slikarstvo, upodablajoča umetnost, ornamentika

Razvoj estetskega čuvstva je prav tako kakor vsako drugo višje čuvstvo od razvoja naše duševnosti, miljeja, tradicije in smotrne vzgoje.

Otrok prvih otroških let ima jako razvit čut za kričee barve, ki mu povzročajo očesno ugodje. Za slike živali se otrok zanima že v poldrugem letu. V prvih čečkarijah otroka, v katerih hoče ponazoriti to, kar se mu zdi, ne pa, kar vidi, zaduha otrokovo duševno življenje v vsej primitivnosti. Prve otroške risbe v štadiju čečkanja nam kažejo prve meglene elemente sheme. Z napredujočim duševnim razvojem otroka pa raste tudi njegovo dojemanje za shemo in ploskev. Otrok spozna obrise slike tudi v nepravilni legi in mu je lega slike indiferentna, kar odraslemu povzroča precejšnje težave. Tudi otrokovo ogledovanje slik ni tako, da bi n. pr. z ogledovanjem slike zadostil svojemu estetskemu čuvstvu in zavestno užival njeno lepoto, temveč zanimajo otroka le posamezni predmeti na sliki, ne pa to, kar slika v svoji celoti predstavlja. Spoznanje posameznih predmetov na sliki je prvi pogoj za intelektualno istovetenje (konfrontiranje) stvarnih predmetov s predmeti na sliki. Normalno inteligenten otrok zna že s 3. letom naštetih predmete na sliki in jih spoznavno ločiti, dočim so njegovi početki risanja v štadiju sheme. Pot od štadija sheme do štadija ploskve, zahteva že večjo prilagojenost subjekta objektu, zahteva točnejšega opazovanja danega predmeta, gledanja nanj iz neposredne bližine. V teh shematičnih risbah otroka pa se kaže brezcilnost, nesintetičnost, ne pozna razmerij in izrazi le to, kar se njemu zdi važno, drugo pa enostavno izpusti. Otroku se zdi najvažnejša glava in to nariše v obliki elipse oziroma stisnjene kroga. Dobro ve otrok, da ima človek glavo in oči. Za oči napravi enostavno dve pikici ali dva mala kroga; to glavo kar prisloni na trup, ki ga ponazori v obliki elipse, od tod pa dve črti, ki naj bi ponazorovale noge. Na isti način riše živali, pa ne kake povsem določene živali, temveč splošno, a vse živali so si med seboj enake, pa bodisi muca, psiček ali konj. Petletni otrok ne riše svoje postave samo en face, ampak se poskuša tudi v profilu, čeprav lege ne zadene. Oči in usta napravi en face, v profilu pa nos. Dr. Koch je raziskoval risbe petletnih otrok in ugotovil, da komaj slaba četrtnina otrok svoje figure riše v profilu. Nos dela otroku precejšnje preglavice. Nosa sprva otroci sploh ne rišejo, kasneje pa rabijo za nos najrazličnejše oblike, n. pr. dve pokončni črtici ali pravokotnik ali pa ga narišejo v obliki trikotnika.

Ušes tudi ponavadi ne opazi. Ko je nanje od drugih opozorjen, jih riše v preveč poudarjeni obliki, kar daje njegovim figuram nekaj smešnega.

Noge so njegovim figuram kar prirasle h glavi, šele pozneje naredi otrok svojim figuram tudi trup, ob njem prisloni roke in spodaj noge. S 4. letom rišejo le malokateri otroci svojim figuram tudi trupe.

Oblike v profilu ne nastopijo običajno pred desetimi leti. Komaj nekaj nad 50% desetletnikov riše obraze svojih postav v profilu, pa še tedaj ni lega prava, ampak le nos v profilu, kakor rišejo že petletniki. Otrok kakor umetnik rišeta predvsem svoje postave brez obleke! Ko riše otrok svojim figuram obleko, jo napravi kar vrhu že narisane trupa.

Biološka teza, da se v individuju ponavlja filogeneza rodu, velja tudi za duševni razvoj. Otrokove risbe nas spominjajo na risbe predzgodovin-

skega človeka, čigar estetski čut mu je narekal, da je okrasil stene svojih bivališč z risbami.

Dr. Kretschner na Lipskem poroča: »Praehistorični muzej v Kopenhagnu poseduje znamenite urne iz La Tene-periode s primitivnimi figurami ljudi in živali, z jezdec, ki na konjih ne sede, ampak stoje, v stadiju sheme, prav tako kakor so ponazoritve naših otrok, vsled česar imajo slike naših malčkov svoje predhodnike v predzgodovinski dobi.«

Kljub shematični zgradbi so osebe, ki jih otrok s takim veseljem riše po stenah, po klopeh, mizah, tleh, vratih i. dr. zanj resnične in žive v njegovi predstavi.

Že s 6 leti zna otrok po vprašanih razložiti zvezo med posameznimi predmeti na sliki, pokazuje osupljivo zanimanje za predmete na sliki, slika vse, kar se mu zdi in kar veže njegovo pozornost, ne da bi šel vsak predmet posebej opazovat in gledat. Otrok 5—8 let riše najbolj pravljice, mite, njegove risbe razodevajo neobičajno fantastiko. Ta doba je najjačja stvarjalna doba otroške fantazije. Otrok na sliki vidi več nego slika faktično predstavlja. Zakoni vzročnosti so mu tuji, vse riše, kar se mu utrinja iz njegove fantazije in nosi pečat fantastičnosti in čudotvornosti. Počasi se ta fantastičnost umika konkretnosti, že polagoma zmaguje resničnost, že vplivajo nanj resnični liki, že dobiva v njegovih predstavah resnično življenje okrog njega pomenljivejši izraz. Svet pravljič, bajk in mitov se umika resničnosti, toda iz tega predstavnege sveta se tudi 11 letnik še ni povsem zbudil.

V predpubertetni dobi se prebujajo v dečku že težnja po ponazoritvi resničnih predmetov, njegova fantazija ima že kontrolo v opazujočem umu resničnega sveta, že se ne zanaša slepo na svojo fantazijo, ampak že opazujoče primika svoje oko predmetom, ki jih namerava verno upodobiti. Že zapazimo v njem neko usovršenost, črte na risbi so bolj izbrane, narisani predmeti oblikovno boljše pogojeni, čeprav riše še vedno shematično, plosko in ni v podajajočih figurah naznačena še nikaka arhitektonska prostornost. Svoje estetsko uživanje ima v barvah, ki so zato najvernejše povzete po modelu, ni pa predpubertetnik zmožen svojim likom napraviti (kreirati) tudi pravilne sence.

Kljub mnogim pogreškom, zlasti nerazumevanje svetlobe in sence, nam te slike vendarle povedo vse bistveno o predmetu, ki se ga je deček z vnemo lotil, da ga ponazori. Veselje nad lastno tvornostjo mu je glavni vzmet za risanje. Pri teh risbah in slikah predpubertetnika pa ne smemo iskati zgolj prekipevajoče sile dečkov po udejstvovanju, ampak tudi estetsko čuvstvovanje. Prebujenje dečka iz sveta pravljič, snov, mitov in bajk je narava sama skrbno pripravila in se ta prehod odigrava brez skokov, stopnjo za stopnjo. Zato tudi ne smemo otrokom vsiljevati težjih oblik risanja, začeti prezgodaj s perspektivo, ki jo deček celo koncem predpubertetne dobe težko razume. Stvariteljska domišljija predpubertetnikov posreduje sintezo med linearno in geometrično zasnovo predmetov ter med umetnostnim svetom praktilne. Estetični princip, ki vrholiči v več ali

manj verni reprodukciji narave in njenih predmetov, je vezan ne le na zgolj tehnično, ampak predvsem tudi na umetniško obdelavo danega predmeta, estetsko čuvstvovanje je pa tista nepogrešljiva občečloveška prvina, ki po svojem svojstvu tvori fundament za duhovno stavbo kulture. Dečku prav ta estetski čut napoveduje novo koncepcijo naravnih likov: porabljanje barv in svetlobnih tonov v prostorno dimenzionalnost, ki naj dá njegovim likom videz resničnosti, objektivnosti in logičnosti. Dečkov odnos do življenja je poln vedrosti in pričakovanja, zato mu je tudi barvni čopič in svinčnik bogatejši na sočnosti in toplini barv. Namesto zamolklih, enoličnih barvnih tonov, katere porablja osnovnošolski otrok, se pojavi pri predpubertetniku kaj-močen čut za žive barvne vrednote. Najbolj barvno uspelo riše pokrajine. Motivi so sicer otroškega značaja, vendar pa v nekaterih podrobnostih, zlasti kar se tiče barv travnikov, vode, dreves i. dr., očituje živo hotenje, podati predmete čimbolj realistično po naravi. Najtežje se vrši v predpubertetniku napredek v perspektivi, katera zahteva matematične arhitektonike, ne pa čuvstvene poetike. Predpubertetnikov um težko rodi te notranje in vnanje osnove plastike. Evropski otrok se še razmeroma zgodaj navadi na perspektivično risanje, dočim povzroča to orijentalškemu otroku še mnogo večjih težav ter se mnogo počasneje dviga iz stopnje shematičnosti, kar pa je umljivo, kajti pri Orijentalcih ni razvita plastika, ampak ornamentika.

V upodabljanju umetnosti obvladuje predpubertetnik precej z lahkoto obliko in dosledneje napravi lažje naravne posnetke. Najbolj priljubljeni so predpubertetniku modeli živali, ptic (n. pr. golob) in upodobitve mrtvih predmetov. Ta telesa gradi v grobih masah iz ila in v slogovni preprostosti. Te sohe so sicer verni posnetki modelov, vendar ne govore ničesar o notranjosti njih stvariteljev. Osnovna poteza teh soh in kipcev je pasivna statičnost, dočim je prava umetnina psihološki čin, ki vtisne gladni duši pečat nadčasovne lepote. Razlika med umetnikom in stvarjajočim dečkom je ta, da je umetnik subtilen, uglašen na najtišje akorde, da mora biti dojemljiv za najrahljšo kristalizacijo materije, dočim je predpubertetnik neuglašen, njegova roka še ni zmožna ustvariti sinteze duha in gmote, ne zna zliti v svoje delo tisto veličastje harmonije in lepote, ki nam daje slutiti čar višjih svetov, katero ne umemo izraziti z besedami. Dasi predpubertetnik hitro razume tehnično plat upodabljalne umetnosti, vendar še ni dozorel do jedra te umetnosti, ki je po vsebini in duhu ena najtežjih panog umetnosti. Predpubertetnik pa se lovi bolj za vnanjo obliko nego za vsebino, dasi je včasih prav tako vidovit kot umetnik. Predpubertetnik ustvarja in si izposoja prav iz življenja svoje realne modele ter po teh obrazcih kleše svoje likovne mojstrovine. Iz teh likov pa zopet govori njihov tvorec vsem umljivo, najelementarnejšo govorico, izraženo v podobah soh. Iz tega razloga je upodabljalna umetnost prva naravna kolektivna umetnina, iz katere nam govori ljudska duša.

Kakor je predzgodovinski človek s prameni svojega estetskega čuta in volje ter organske notranje nujnosti oblikoval iz gline realne predmete

svoje okolice, pav tako je ta geneza umetnosti pri otroku, ki v ugneta-
jočo prst vnaša svoje stvariteljske težnje, dasi je v umetnostnem oziru
še docela na nepoznanem ozemlju. Otrok čuti zmagoslavje svojih tvornih
sil in svojega duha, ko njegovi okorni prsti mesijo mrtvo prst in ilo v
tihe like.

V predpubertetni dobi je estetski čut dečka napeljan v določnejšo
smer. Neposredna realnost življenja vsiljuje dečku nove pojme, ki se ne
gibljejo več v svetu pravljic in bajk, novo formo, ki zahteva točnejšega,
vestnejšega in smotrnega opazovanja predmetov, novo znanje, ki zahteva
neko naravno tendenco k prostornosti in plastičnosti. Vsekakor ne smemo
umetnostnega hotenja predpubertetnikov podcenjevati, kajti stil teh pred-
pubertetnikov razločno kaže novo: stremljenje po tridimenzionalnosti in
plastičnosti ter po harmoniji in simetrični razporeditvi, torej poteze, ki
spominjajo na početke antične umetnosti Babiloncev, Asircev, Egipčanov.

Poleg te poljubne realistične umetnosti predpubertetnika se javlja
najuspešnejše i o r n a m e n t i k a. Ta ornamentika zgolj linearno iz-
vedena, polna narodnih motivov, je pri predpubertetniku najbolj priljub-
ljena. Najsi je ta ornamentika geometričnega značaja, vendar je za pred-
pubertetnika dragoceno podbudno gradivo za razvoj estetskega čuta.
Mojstrsko riše v jeziku estetskega čuvstvovanja na les ali steklo svoj
hvaležni pozdrav narodu. Nihče ne more zanikati velikanske vrednosti
ornamentike, ki je tako praktična in porabna v vsaki domači obrti ter
izredno prikladna za roke te doraščajoče mladine, ki hoče ocvetiti z
lepoto kak neznamen kos domačega pohištva v pestrobarvnih, zgoščenih,
drobnih likih. (Dalje.)

Krista Hafner

Domen verske vzgoje

Blazen je tempo in ritem današnjega časa. Kar je bilo včeraj še evan-
gelij, je postalo danes prazna bajka; kar je bilo včeraj še sveto, je danes
postalo ljudem v posmeh. Svet se spreminja v malem in velikem, nobeno
izročilo ne drži več. Preobraža se mišljenje in čuvstvovanje družbe,
ustvarja se nov družabni red. Ena velika doba svetovne zgodovine umira
in poraja se nova.

V časih pa, ko se poraja nov red, ko nastaja nova družba, je treba
tudi novih ljudi. Zakaj nobena ideja ne živi sama od sebe, v zraku; vedno
je treba nosilcev, ki dajejo tej ideji rast in trajnost obstoja. Vedno je pa
treba tudi privržencev te ideje, ki se bore zanjo, ki gredo ko vojaki za
voditelji in nosilci te ideje.

Novih ljudi in nosilcev nove ideje pa je treba iskati le med mladino.
Star človek se bo nazorom, v katerih je preživel velik del svojega živ-
ljenja, težko in nerad odpovedal; ne bo se rad in prostovoljno odpovedal
navadam, ki je živel v njih že od svojega detinstva; ki so zrastle z njim
že v meso in kri. Človeštvo je mogoče preroditi le potom mladine. Mla-

dina je bodočnost; beseda je morda obrabljena in zastarela, zato pa nič manj resnična. Vsi vzgojitelji in voditelji narodov so to resnico tudi spoznali; odtod njihovi silni napor, da si pribore mladino, da jo vzgoje v svojem duhu, da ji vcepijo svoje ideje in svoje mišljenje. Vzgojno vprašanje je postalo mahoma eno najvažnejših vprašanj današnjega časa. Mladina stopa v ospredje; ona postaja iz dneva v dan važnejši činitelj pri zgradbi naše družbe in družabnega reda.

O današnji mladini veliko govorimo in pišemo. Svoja pota hodi; ena brez kompasa, druga z vodnikom, a tega vodnika si izbira sama. Današnja mladina, ta, ki bo prav kmalu tvorila bodoči rod in jedro človeške družbe, je zarod krute svetovne vojne, žalostne človeške zablode. Zrastla je v ozračju velikih počitnic, ko se je oče nahajal v strelskem jarku, mati pa se za otroka v težki borbi za beraški košček vsakdanjega kruha ni mogla brigati ali pa se ni hotela brigati zanj, ker jo je zapeljala vrtooglava lahkomišljenost tistih časov in je za vojno podporo popivala dni in noči in se ni brigala za bedno bitje, ki je v umazanosti jokalo in ki je bilo njen otrok. Ta mladina ni bila vzgojena. Tega niso spoznali samo nekaterniki, pedagogi, spoznali so to tudi razni voditelji narodov, ki skušajo dati mladini, na katero predvsem grade svojo oblast, novih smernic, novega poleta, novih idealov, nove vzgoje. Če se jim bo to posrečilo z metodami, s katerimi oni gradijo, je drugo vprašanje. Zakaj vzgojno vprašanje je težko vprašanje in s preprostimi odloki, opirajoč se samo na eno podlago, delujoč samo iz vidika ohranitve oblasti in samo v cilju, vzgojiti pokretu, ki ga vodijo, novih pristašev in novih bojevnikov, ni moči rešiti mladine in sveta, ki je od nje odvisen. Vzgoja, ki ne obsega duha otrokovega, ki gradi samo na sedanjosti in ne za večnost, je polovičarska vzgoja in naroda rešiti ne more. Dokler je cilj vzgoje in temelj, na katerem je ta zgrajena, le tuzemsko življenje, toliko časa manjka vzgoji tega, kar ji daje moč in oporo, ki ostane za večnost. Napor, vzgojiti nov rod, so velikanski, cilj pa, za katerega hočejo ta rod vzgojiti, je napačen, zato je nujno, da se mora taka vzgoja, ki stremlje za tem ciljem ponesrečiti.

Če pa obsojamo namene, ki se dandanes na tej ali oni strani postavljajo za cilj vzgoje, si moramo biti sami na jasnem, kaj je pravi cilj vzgoje, po čem in za čim mora stremeti vsako vzgojno delo, če naj rodi trajen sad in vzgoji boljši, novi rod, ki je sedanjemu času tako nujno potreben. Zakaj zdi se, da smo vprav zaradi tega, ker ne poznamo več pravega cilja svojemu vzgojnemu delovanju, zašli v ono vzgojno nejasnost in zmedenost, ki je tako značilna za naš čas, ki nas trapi in nam ubija veselje do pravega dela in jemlje vsak uspeh našemu delu.

Kaj je torej pravi in končni cilj vsake vzgoje ali kaj bi prav za prav biti moral? Že zgoraj smo videli, da postavljajo različne cilje in smotre vzgojnemu delu, pa je prav, da iz obilice njih števila poiščemo enega samega, pravega, ki more in mora držati povsod in vedno, v vseh časih in vseh krajih.

Nekateri starši mislijo, da je namen vzgoje že dosežen, če so navadili otroka na gotove oblike, ki naj se jih drži, ko odraste, da se bo lahko preril skozi življenje. Otrok naj se nauči, da zna prijetno govoriti, da se zna lepo obnašati v družbi, pa je cilj vzgoje dosežen.

Tak dobro vzgojen otrok seveda nima v sebi nič vekovitega in trdnega. Svoj značaj menja po vnanjih okolnostih, po prilikah in s časom.

Dobro vzgojen otrok, kakršnega je zlasti hotela vzgojiti meščanska družba, ki zdaj že umira, je bil tisti, ki ni s prstom vrtal po nosu, ki ni kazal jezička, ki ni rabil prostaških izrazov, ki se je pri jedi lepo obnašal, ki je pohlevno ubogal vsako očetovo povelje in vsak materin migljaj; ki se je klanjal starosti in ji je izkazoval usluge. Dobro vzgojen otrok je bila sramežljiva, preprosta, tiha mladenka, in pa spoštljiv, pazljiv in vljuden mladenič. Bon ton je bil veliki vzgojni kodeks teh vzgojiteljev. Višjega cilja si svojemu delu pri oblikovanju otrok niso postavljali. In veliko jih je, ki se še dandanes zadovolje z njim.

Drugi vzgojitelji, predvsem starši, imajo pri vzgoji drug cilj pred očmi: spraviti svoje otroke do kruha. Temu cilju so posvečene izvečine tudi vse naše današnje šole in so temu primerno tudi prikrojene. Napolniti učenčevega duha z vsem mogočim in nemogočim znanjem, ki mu bo pomaglo napraviti izpit, kakršen se zahteva v tej ali oni službi. To je edini namen vsega vzgojnega šolskega dela. Da, ti izpiti! Velika zvezda vodnica so, ki kažejo tisočerim in tisočerim vzgojiteljem in staršem pot, po kateri morajo voditi mladino, da doseže cilj, ki so ga oni postavili pri vzgoji svojih otrok.

Nekateri zopet smatrajo, da je cilj vzgoje, napraviti iz mladega bitja privrženca in velikega bojvnika kake posebne ideje ali ustanove. Že mladega otroka pošiljajo v razne organizacije in ga vadijo v vseh posebnostih mladega borca, ki bo nekdanj slepo drvel le za to mislijo. Ideja, ki je njih ideja, naj bi se po otroku preživela in zavojevala svet.

Že ta kratka opazovanja nam kažejo, kako površna je dostikrat ideja, na kateri se gradi otrokova vzgoja, zlasti pa še, kako daleč smo od tega, da bi se zedinili v cilju, ki ga je treba doseči. In kako v zmoti žive dostikrat celo starši in vzgojitelji, ki smatrajo sami sebe za krščanske starše in vzgojitelje.

V novejšem času se je pojavilo v vzgoji še novo načelo: vzgojiti otroka k samodelavnosti, da bo nekdanj lahko živel samostojno življenje. Toda nastane takoj vprašanje, kaj pa je prav za prav življenje? In kaj bo to življenje zahtevalo od otroka, ko bo odrasel?

In to je vendar glavno.

Ali naj usposobimo otroka, da se bo nekega dne lahko sam prebil skozi življenje in bo svobodno lahko sledil svojim čuvstvom in nagnjenjem? Ali naj napravimo z njega bojvnika te ali one ideje, te ali one stranke? Ali naj napravimo iz njega poštenega moža, pošteno ženo, kakor jo pojmuje svet in meščanska družba? Ali pa je treba zastaviti cilje višje, veliko višje in dalje, veliko dalje?

Kako naj torej določimo pravi cilj vzgoji otroka?

Odgovor na to vprašanje ni lahek. Odgovora nam ne more dati, čeprav razni moderni reformatorji in führungerji tako trdijo, ne sama pedagogika, ne psihologija, ne sama sociologija in tudi ne fiziologija. Te znanosti nam lahko povedo, kaj je človeško bitje v svoji mladosti ter v raznih dobah svojega razvoja. Tudi nam še povedo, kaj iz otroka lahko postane; ne morejo nam pa povedati, kaj človek postati mora.

Prav je, če se oziramo tudi na te vede in iščemo v njih navodil in svéta. Toda samo nanje se ne moremo opirati. Zakaj ni še zadosti to ali ono ravnanje. Predvsem moraš vedeti, kako je treba vplivati na dušo in kar iz tega sledi, kakšen vpliv hočemo doseči, ali z drugimi besedami: vedeti moramo, kakšen cilj zasledujemo.

In ta cilj ne more biti in ne more meriti samo na materialistično do-
jemanje življenja. Ta cilj je odvisen od smisla, ki ga damo življenju in od namena, ki naj ga ima naše bivanje na tej zemlji. Na dnu vsake vzgoje je vedno nekaj metafizičnega. Koliko je ljudi, ki razen sedanjega tuzemskega našega življenja ne vidijo ničesar drugega. V onostranstvo ne verujejo več. Za nje se vse prične in je vsega konec na tej zemlji. Nič drugega ni treba človeku, kot da se primerno uredi, da bo ta kratka leta na zemlji čim bolj udobno preživel, da bo ob najmanjšem naporu užil čim več veselja in radosti. In z vidika te ideje povečini dandanes vzgajamo mladino.

In zato je cilj, ki naj sveti mladini v življenju, dostikrat tako nizek in moten, tako malenkosten, brez vsakega višjega poleta. Hrepenenje in stremljenje, ki se poraja v vsaki mladi duši, mora nujno zaiti na kriva, opolzka pot. Tako je vse njegovo oblikovanje vrženo iz tira. Trdimo, da je mladina taka in taka, pa smo jo po vzgoji sami tako napravili.

Tudi mladina današnjih dni je zmožna požrtvovalnosti in idealnosti. Lahkomišljenost, ki jo ji tolikokrat očitamo, temelji večkrat le na vnanjosti, v kateri jo vzgajamo. Globina njih duš pa za njo ne ve. Tudi najlahkomišljenejši med njimi so zmožni resnosti, toda ne smeš jih vzgajati v ozračju ubijajoče frivolnosti in ne smeš jim vcepljati v dušo, da so edine srečne ure v življenju ure norega veselja, v katerih človek dozdevno živi le smehu in veselju. Če mlad človek nima pred seboj svetle zvezde vodnice, kako naj bi ji sledil? Ob kinu in veselicah se značaji ne vzgajajo.

Če bi bila vzgoja prava, bi morala mlade duše usposobiti, da bi znale same ločiti med tem, kar je potrebno in kar je možno, tako da bi bile zmožne vedno spraviti v pravo razmerje vse posebne smotre, ki jih morajo drugega za drugim ali pa drugega poleg drugega zasledovati, vse pa podrejati onemu velikemu cilju, najvažnejšemu, edino bistvenemu, ki edini je vreden vsega truda in boja trpljenja na tem svetu.

Toda, če naj mlademu človeku vcepi ta smoter v dušo, mora vzgojitelj predvsem sam vedeti, kateri je končni cilj človekovega bivanja na zemlji, in kateri mora biti torej tudi cilj vse in vsake vzgoje.

Tudi ne moremo imenovati vzgojo, če samo nadziramo telesni otrokov razvoj, in skušamo dati telesu vso ono moč, gibčnost in prožnost, ki

lahko služi duši za razvoj, zakaj duša je vendar, ki mora človeku povedati, kako naj se poslužuje telesa.

Tudi ne more biti končni smoter vzgoje le v tem, da napravi iz otroka poštenega in dobrega človeka. Zakaj nastane vprašanje, kaj pa je prav za prav resnična dobrota in prava poštenost.

Tudi ni zadosti, da otroka usposobimo samo v to, da postane nekdanj materijelno in moralno član človeške družbe. To se pravi usposobiti ga, da si bo v njej služil svoj kruh in zavzemal v njej več ali manj važno stališče, zakaj človek ni ustvarjen za družbo, družba je, ki je ustvarjena zanj.

Tudi ni še zadosti, če vzgoja usposobi otroka, da si ustvari tak ali tak ideal, ki ga bo skušal potem v življenju uresničiti; zakaj jasno je, da vsak ideal še ni nujno dober in posnemanja vreden.

Vsak izmed teh posameznih zgledov je zase dober, toda vsak je še nepopoln. Zasledujoč vsakega izmed njih mora vzgoja stremeti za tem, da doseže drug višji cilj, ki je vsota in izpopolnjenje vseh ostalih.

Človek pride na ta svet in se poda na pot skozi življenje, da bi nekdanj dosegel vrata, ki se odpirajo v onostranstvo. Ker mora postati sam kovač usode, ki ga čaka v nevidnem kraljestvu, kjer bo žel plačilo za svoje zasluge in svojo odgovornost; ker na tej zemlji nima drugega namena, kot da si iz dneva v dan gradi s svojimi minljivimi deli neporušljivo stavbo večnega veselja ali večnega obupa, je jasno, da vzgoja ne more in ne sme imeti drugega končnega cilja kot usposobiti otroka, da bo nekdanj dosegel ta svoj pravi in večni cilj, to se pravi usposobiti ga, da si bo z zvestobo, v kateri bo izpolnjeval svoje dolžnosti, zagotovil svoj delež sreče v onostranstvu.

To je najvišji cilj, za katerim mora stremeti vsaka vzgoja v družbi, ki se imenuje krščanska družba. Družba, ki ta cilj zametava, ki ga noče priznati, tudi imena »krščanska družba«, ne zasluži. Vsi drugi cilji so lahko lepi, so lahko potrebni, nobeden med njimi pa ne more biti končni cilj, ker nobeden ne zajame vsega človeka skupaj, njegove duše in njegovega telesa hkrati.

Ta cilj pa nam kaže le vera. In ker nam le vera kaže pravi resnični cilj vse vzgoje, se mora nujno tudi vsa vzgoja naslanjati na vero. Preveč smo se oddaljili od vere v našem vzgojnem delovanju — zato nekaj šepa. Vse druge cilje vidimo pred seboj, le oni, ki edini lahko človeka vzgoji v značaj in ga pripelje do resnične sreče, nam blede — svet ga zametuje.

Sicer nekateri trdijo, da otrok postane lahko dober človek tudi brez vere. Nimamo tukaj namena razpravljati na široko o tem vprašanju, čeprav je to vprašanje zelo zanimivo. Vendar ga bom na tem mestu prešla, in sicer iz dveh vzrokov. Zakaj ljudje, ki verujejo, posebej še kristjani, takega vprašanja sploh ne poznajo. Oni vedo in so prepričani, da ni vzgoje izven verske vzgoje. Zakaj vzgoja ima vendar namen usposobiti otroka, da nekdanj doseže svoj končni cilj. In vsak veren človek ve, da leži ta cilj le v nadnaravnem svetu.

Kar se pa tiče brezvercev, pa bodi njih filozofija že taka ali pa taka, se mi zdi vprašanje prazno. Kdor je prepričan, da ni Boga, ga tudi ni moči prepričati, da brez verske vzgoje nobena vzgoja ne more biti popolna.

Seveda je med nami tudi veliko takih, ki pravijo, da so verni in razumejo pod besedo »vera« nekakšen ideal, bodisi filozofski ali socialni, zametujejo pa odločno vsako misel na osebnega Boga in govore le o neki laični veri. Ti radi govore o svetosti vere in verskih čustev, pravijo pa, da je vera vsakemu zasebna stvar in se ne sme nikomur vsiljevati, tudi otroku ne. Otrok se mora pustiti, da dorasste in bo potem sam odločeval o tem, če naj se pridruži kateri verski skupin ali ne. Mi pa mislimo, kadar govorimo o veri, vedno na nadnaravno razmerje človeka do Stvarnika. Zato tudi s takimi »verniki« ne bi mogli priti do enotnega pojmovanja verske vzgoje in njene važnosti v razvoju človekovem.

Zato se v to vprašanje, če je moči vzgojiti otroka v dobrega človeka tudi brez vere, na tem mestu ne bomo spuščali, ker je to vprašanje za vsakega izmed nas rešeno že z njegovim odnosom do vere in verskega življenja.

Na tem mestu hočem le pokazati, kako veliko pripomočkov ima krščanski vzgojitelj v veri, koliko lahko doprinese k splošnemu razvoju otrokovemu, k njegovemu razvoju v družbi in pravemu človeškemu pojmovanju v družbi, in kako nujna nam je ta vzgoja vprav v današnjih razburkanih časih.

(Dalje.)

Dr. L. Sušnik

Irsko šolstvo

(Konec.)

Višoke in druge šole

Velika večina katoliških akademikov obiskuje kolegije (Dublin, Cork, Galway) narodne irske univerze (kot državnega zveznega vseučilišča), ki je bila ustanovljena l. 1909 še pod angleško zakonodajo kot nevtralna. Četudi torej ta univerza ni formalno in izrečno katoliška, je pa katoliška dejansko po svoji organizaciji in svojem pouku, zakaj 98% študentov in 90% profesorjev je katolikov in je univerza avtonomna pri izboru profesorjev in osebja. Katoliški škofje in sv. Stolica so zato večkrat izjavili, da lahko obiskujejo katoliški študentje vse fakultete te univerze.

Od 3200 katoliških slušateljev (vseh je 5150) poseča le okrog 200 prot. Trinity College v Dublinu (s ca. 1000 dijaki), ki ga je ustanovila l. 1591 kraljica Elizabeta, pa so jih škofje večkrat grajali. Tu so še tehnika, vojna akademija in druge višje šole. Queen's University v Belfastu ima ca. 1200 študentov.

Narodno irsko vseučilišče ima 10 fakultet, ki prejemajo letno okrog £ 200.000 od države. Stroški za gradnje in opremo gredo iz javnih sredstev. Šolnina dijakov znesse na leto ca. £ 30.000.

V kolegijih imenovanih treh mest študira 2600 akademikov. Razen tega so priznana od univerze tudi predavanja na literarnem, filozofskem

in prirodoslovnem oddelku kolegija sv. Patricka v Maynoothu, glavnem semenišču Irske: to daje skoro vsem svetnim duhovnikom možnost, da si pridobe državno priznane univerzitetne diplome. Poleg tega so še v mnogih drugih mestih semenišča in višje šole, ki omogočajo duhovništvu globljo in širšo izobrazbo za vršitev njegovih nalog ne le doma, temveč tudi v tujini.

Povsod na Irskem so ustanovili po letu 1902 precej raznovrstnih strokovnih šol, ki so sedaj v preosnovi. Te vzdržujejo in nadzirajo javne oblasti. Le v nekaterih mestih na severovzhodu je nekaj obrtno-tehniških šol (ca. 52 s 6.600 učenci), ki jih podpira država, a jih vodijo verski redovi, katerih last so.

V svobodni državi hoče vpeljati vlada za dečke in dekleta nad 14 let skozi dve leti obvezen obisk strokovnih tečajev, zasnovanih po novem načrtu z 8 učnimi urami na teden. Škofje bodo tudi v njih na državne stroške organizirali primeren verski pouk.

Drugače se dele te šole v glavnem v dve vrsti: v splošne dnevne za učence, ki še niso zaposleni, katere nudijo poleg nadaljnje izobrazbe v običajnih predmetih splošne tehnične pojme (tudi nekaj pripravljalnih dvo- do triletnih obrtnih šol), in v specialne odn. vajeniške (dvoletne večerne i. dr.), v katerih se uče za dotične stroke potrebni predmeti. Stremljenje gre sedaj za tem, da se po možnosti združijo tečaji obeh šol v višje organizirane šole s 4 letnim študijem. Posebna pažnja se posveča med drugim pospeševanju kmetijske izobrazbe.

Sklep

Kot smo videli, je irsko šolstvo organizirano po sistemu podpirane svobode. Podobno kot v več drugih državah (v Švici, USA i. dr.) pusti država ustanavljanje in upravljanje šol lokalnim odn. cerkvenim faktorjem, ne da bi se vmešavala v njih notranje delo in pravec, pač pa skuša regulirati in dvigati redni pouk s strokovnimi smernicami in nasveti ter daje šolam, ki jih upoštevajo, znatne podpore. Prosvetni oddelek odn. prosvetni minister Svobodne države irske ima torej le bolj posreden vpliv na šolstvo in je njegova naloga bolj diskretnega značaja.

Njegova javna služba se nanaša na osnovno, srednje in razno strokovno šolstvo, dočim so univerze čisto avtonomne. Pač pa izvršuje upravno kontrolo še nad narodnim muzejem, narodno knjižnico, umetnostno šolo, narodno galerijo, geološkim zavodom in meteorološko službo.

Kako podpira razne vrste šol, smo že povedali. L. 1925 je izdala država v te namene £ 4.400.000, torej nekako šestino vsega proračuna. Od tega je šlo okoli £ 3.650.000 za osnovno šolstvo, £ 260.000 pa za srednje.

Ker je bilo osnovno šolstvo po položaju in ustroju čisto ločeno in brez zveze s srednjim, je bilo treba predvsem spraviti obe vrsti v ožji sklad in stik. Novi prosvetni oddelek si je torej prizadeval predvsem, da

spravi obe v primerno koordinacijo glede na metode, cilje in upravo. To je bilo tem bolj potrebno, ker traja osnovna šola do 14. leta, srednja pa se začne z 12. letom in je bilo nujno ustvariti možnosti prestopa. To se je posrečilo s tem, da se je zmanjšala do 16. leta prevelika specializacija in se je odpravila prevelika raznolikost predmetov. Za otroke med 12.—14. letom se je uvedlo v glavnih črtah isto učivo v obeh vrstah. Učni načrt v višjih razredih se je skrčil na nekaj najvažnejših skupnih predmetov, ostali pa so se dali na prosto voljo kot poljubni odn. neobvezni. Po 16. letu se je omogočila večja specializacija glede na značaj bodočega poklica, in sicer s posebnim ozirom na potrebe sodobnega življenja in dotičnega okoliša. Širile so se tudi novejšje vzgojne metode.

Pri tem se je bavil prosvetni oddelek posebno z vprašanjem, kako omogočiti čim večjemu številu revnih otrok višjo izobrazbo v srednji šoli ali če to ne gre — vsaj drugače v poosnovnošolski dobi. Tu je skrbel zlasti za kmetijsko in obrtno izšolanje.

Kar se tiče posebej za Irsko tako važne kmetijske izobrazbe, pomeni zanj veliki napredek ustanovitev dveh poljedelskih fakultet (v Corku in Dublinu). V osnovnih šolah se ozirajo nanjo v veliki meri čitanke in prirodopisni učbeniki. Za pošolsko dobo se ustanavljajo kmetijske nadaljevalne šole pod vodstvom krajevnih faktorjev. Ta tip bo mnogo pripomogel k strokovnemu in tudi splošnemu dvigu izobrazbe mladine v tej najvažnejši dobi. Ker morejo iti na poljedelsko fakulteto le sinovi premožnih kmetov, se je v namene otrok manjših in srednjih posestnikov in kmetskih delavcev uvedla zelo pametna novost pri ustroju srednjih šol. V novi program za višje razrede (16.—18. leto) se je uvedel tudi poseben učni program iz kmetijstva, kjer se posveča poleg večje poglobitve v domovinskih predmetih posebna skrb pouku v poljedelstvu, gospodarstvu, osnovah trgovine in obrti. Ta učni načrt iz l. 1924 je prav primeren za odgoj dijakov, ki hočejo ostati na domu. Predvidene so obenem praktične vaje na šolski kmetiji. Ti dvoletni tečaji bodo brezdvoma mnogo koristili napredku kmečke mladine.

Poleg strokovnega usmerjanja šolstva ima prosvetni oddelek še skrb za nadzorovanje. Da se doseže tudi tu potrebna enotnost, tvorijo glavni nadzorniki vseh vrst poseben odbor, ki izdeluje skupno podrobne smernice za vse vrste programov v svrhu boljše koordinacije raznih šol; obenem sodeluje kot posvetovalni organ za vse javne izpitne odbore za vstop v javne službe, tako da so zahteve pri vseh izpiti v skladu s predpisanimi programi in učnimi načrti. Slično se končni srednješolski izpit združi s sprejemnim izpitom za univerzo na ta način, da se združijo univerzitetni izpraševalci z izpitnim odborom prosvetnega oddelka odn. srednješolskih profesorjev. Glavni inspektor za kmetijski pouk ima še posebej nalogo, da pazi na tesen stik tozadevnih učnih načrtov vseh vrst šol s to najvažnejšo panogo gospodarstva na Irskem.

V celoti je torej ta šolski sistem, ki je še v mnogem podoben angleškemu, zelo širokogruden, smotren in praktičen ter dobro ustreza zgodo-

vinskemu razvoju in sodobnim potrebam naroda. Ko bo izvedena tudi reforma tehničnega šolstva in vpeljana obveznost sistema nadaljevalnih šol, kar sedaj zaradi krize še ne gre, bo irsko šolstvo eno najprikladnejših in najmodernejših v Evropi.

Irski katoličani se zavedajo važnosti šole: kot jim prej niso bile za to nobene žrtve prevelike, tako žrtvujejo še tudi sedaj mnogo v ta namen.

Vojteh Čuš

Domovina

I.

Kako sodijo o domovini?

Poljski pesnik Mickiewicz začinja svojo pesnitev Gospod Tadej z besedami: »Litva, domovina moja, ti si kakor zdravje; koliko te je treba ceniti, spozna šele tisti, ki te je zgubil.«

Naš Simon Gregorčič poje o zlati materi — domovini! Praprotnik zatrjuje: »Beseda sladka domovina, ne prideš več mi iz spomina!« Razlag jo pozdravlja: »Bodi zdrava, domovina, mili moj slovenski kraj!« Tudi Praprotnik je v drugi pesmi nazivlja z istimi besedami: »Domovina, mili kraj!«

Gorje mu, kdor je zgubil domovino! Nemški Niče (Nietzsche), o katerem pravijo, da so bili njegovi predniki poljskega rodu, piše: »Die Krähen schreien und ziehen schwirren Flugs zur Stadt — bald wird es schneien, weh dem, der keine Heimat hat« (kričijo vrane, s šumnim letom proti mestu letó — kmalu bo sneg, gorje mu, komur doma ni dalo nebó).

Bivši avstrijski kancler Seipel piše v knjigi Nation und Staat, ki je izšla med svetovno vojno: »Domovina zavzema v vseh časih v naših srcih eno prvih mest; v sedanjosti pa se skoro zdi, kakor da bi jih sama napolnjevala. Otroci, ki svoje starše ljubi, jih ne pozabi v nobenem času; izpolnjuje svoje dolžnosti do njih in jim izkazuje razne pozornosti. Vse to se zdi otroku kot po sebi umljivo in zato o tem sploh ne razmišlja. Toda če morata oče in mati hudo trpeti ali če sta v veliki nevarnosti, tedaj zapazi otrok, kako zelo ju ima rad; tedaj potisne ljubezen do staršev vsa druga čuvstva v ozadje; tedaj se zazdijo otroške dolžnosti tako važne, da se ostale kar nič več ne morejo meriti z njimi. Tako nam gre zdaj z našo domovino. Medtem ko je bil patriotizem prej podoben svetilki, ki je poleg drugih tiho gorela v nas in nas grela, je zdaj vzplapolal kot svetlo goreč plamen, ki svetilk drugih idealov sicer ni podušil, marveč se od njih soredi, a jih po žarkosti vse prekaša.« — Kako zelo je ta mož ljubil svojo domovino in kako požrtvovalno se je zlasti v zadnjih letih svojega življenja trudil za njo!

Pedagog Foerster piše o domovini oziroma o ljubezni do domovine: »Prav tako malo kakor sem tukaj (v knjigi »Jugendlehre«) obravnaval

zapoved ljubezni do staršev — prav tako malo hočem prav za prav govoriti o ljubezni do domovine. Kajti ne morem si predstavljati nobenega človeka, ki bi ne visel z vsem srcem na domači zemlji in na domačih ljudeh, ki bi ne ljubil naroda, čigar bistvo je vdihaval z mladega kakor zrak svojega okraja, v čigar jeziku mu je bila povedana vsaka nežnost in vsaka tolažba — naroda, čigar ljudje so mu kakor bratje in sestre, ker ima z njimi skupne spomine, skupne praznike in skupno žalost. Človek ni samo otrok svojih staršev, marveč tudi otrok svoje dežele, svojega naroda in njegove zgodovine — in zato pritrjujemo iz vse duše besedam Schillerjevim: ‚Ans Vaterland, ans teure schließ dich an — das halte fest mit deinem ganzen Herzen (domovine drage trdno se okleni — in drži se je krepko z vsem svojim srcem)!‘ — Tako govori ta domovini rodoljubni Švicar.

Ganljivo lepo opisuje sv. pismo v 136. psalmu žalovanje Izraelcev v babilonski sužnosti. »Ob rekah babilonskih smo sedeli in jokali, ko smo se spominjali Siona. Na vrbe smo obesili svoje harfe... Kako naj bi peli pesem Gospodovo v tuji deželi? Usahne naj mi desnica, če tebe pozabim, Jeruzalem. Jezik naj se mi posuši v ustih, če se te ne bom spominjal. Če ne boš ti, Jeruzalem, višek mojega veselja.« — Kakšno žalovanje v tujini po izgubljeni domovini! Kakšno hrepenenje po ljubljeni domovini!

Na Koroškem učijo v šolah slovenske otroke prepevati mežiško iredentistično pesem: Im Misstol bin i z' aus, — i hob ka Hamat mehr, — drum ist mir olweil — ums Herz so schwer (Na Mežiškem sem doma — domovine nimam več — zato mi je vedno — tako težko pri srcu). Toda Mežiška dolina je slovenska in zadoščeno je bilo samo pravici, da je dolina pripadla Jugoslaviji. Nesramna hujskarija je, da slovensko deco učijo peti tako pesem! Ne Mežiška dolina v svoji narodni državi je oropana domovine, marveč slovenski otrok na Koroškem je oropan domovine!

II.

Kaj je domovina? Vzemimo konkreten primer: naša slovenska domovina. Kaj vse spada pod pojem: slovenska domovina? Predvsem naša slovenska zemlja. Kakor daleč se na strnjenem ozemlju govori slovenski jezik, tako daleč sega naša slovenska zemlja, tako daleč sega slovenska domovina. »Lepa naša domovina — oj junaška z e m l j a mila,« poje pesem. Če govorimo o naši domovini, vedno mislimo pri tem na naše gore in doline, na naša polja in ravnine, na naša jezera in reke, na naše vasi, mesta in trge. In takoj si v duhu tudi predočujemo obseg naše slovenske domovine, pred oči si stavimo mejnike naše slovenske zemlje.

Toda k pojmu: »domovina« ne spada samo zemlja. V Avstriji so razposlali na vse šole v državi knjižico: Vaterländische Erziehung (Domo-

vinska vzgoja), spisal dr. Tzöbl. Predgovor je napisal sam sedanji kancler Sušnik (Schuschnigg), čigar stari oče je bil koroški Slovenec; pa tudi pristno slovensko ime »Šušnik« priča, da so bili predniki sedanjega avstrijskega zveznega kanclerja Slovenci. V imenovani knjižici stoji: »Domovina ni enostavno dežela, kjer smo zagledali luč sveta. Domovina je duševen pojem. K domovini nas vleče iskreno čuvstvo. To je čuvstvo ljubezni, skrbi, pa tudi čuvstvo shranjenosti, varnosti, čuvstvo ponosa, moči in časti. Brezdvomno doprinaša pokrajina k domovinskemu čuvstvu. Ona spada k podlagam domovinskega čuvstva, a sama na sebi je neoživljena. Sapo dobi šele po svojih prebivalcih. Zemlja je nemška, je češka, je madjarska, pa tudi laška, če Nemci, Čehi, Madjari ali Lahi na njej prebivajo. Ona določuje narodnost, pa tudi narodnost določuje njo. Vez, ki narod najožje veže, je jezik. Na enak način kakor jezik, veže narod tudi skupno pokolenje (Abstammung) Vez krvi je plemenska skupnost naroda. Kakor je napačno plemensko stališče pretirati, tako napačno je tajiti pleme kot eno izmed podlag narodnosti. K duševnim osnovam narodnosti spada poleg jezika posebno zgodovina in kultura, šege in običaji ter skupnost usode v svetovno-zgodovinskih doživljajih.«

Potem pravi pisatelj imenovane knjižice: »Domovinska vzgoja v Avstriji mora biti nemška. Našo mladino moramo naučiti njene nemškosti in jo moramo navajati, da svoje nemštvo ljubi in goji. — Avstrijska mladina! Ljubi nemški jezik, prodrí v njegovega duha, govori pravilno, osvobodi se tujk; sramota je delati pravopisne napake; ohrani plemstvo nemškega sloga!

Ljubi nemško književnost, svoj prosti čas najbolje uporabiš, če občuješ z najboljšimi našega naroda. To storiš, če bereš njihove knjige. — Ljubi svoje narečje, ne sramuj se govoriti v praglasu svoje najožje domovine. Narečje je najbolj nemška dediščina. Tvoja tirolščina, koroščina, štajersčina, solnograščina in tudi tvoja dunajščina so lepe in klene. — Ljubi šege in navade svoje domovine. Ne sramuj se udeleževati se verskih vaj svoje domovine. — Če naj mladina razume sedanjost, mora poznati preteklost. Naučimo avstrijsko mladino, da bo v polni meri poznala nemško preteklost Avstrije, pa se bo z navdušenjem priznavala k Avstriji!«

Torej vse to je domovina: zemlja, plemenska skupnost, narodni jezik, pismeni kakor tudi narečja; ljudske šege in običaji; narodna pesem; ljudska glasba; narodna književnost; poznavanje zgodovine lastnega naroda.

Domovina je nekaj sladkega, toplega, veselega, ljubezni polnega. Nasprotje od domovine je tujina, ki je hladna, mrzla, brez ogrevajoče ljubezni, kratkomalo, brez domačnosti. Domovina je mati, vsa skrbna, vsa pripravljena na pomoč, vsa polna ljubezni. Kakor otrok pri materi, tako se človek v domovini počuti tako varnega, tako svobodnega, tako sproščena. Tujina je mačeha, brez srca, brez sočutja, brez pripravljenosti

na pomoč. Domovina je kakor gorke zakurjena, lepo razsvetljena soba v zimskem mrazu; tujina je kakor mračna, mrzla soba, da ti mraz pretresa mozeg in kosti.

O zlata mati — domovina!

Ali ima naš narod zunaj mej naše narodne države domovino? Ali pa so našemu narodu tam za mejami vzeli domovino, ga oropali domovine? Ali je to domovina, če se naš slovenski otrok tam za mejami ne sme izobraževati v svojem materinskem jeziku, če ne sme peti slovenskih pesmi, če mora celo moliti v tujem jeziku? Če se našemu človeku tam za mejami vsiljujejo tuje šege in navade, če se njegov častitljivi materni jezik zaničuje, prezira in iztreblja, če celo Cerkev ne spoštuje več njegove sladke materine govorice in mora naš človek tam za mejami marsikje poslušati besedo božjo v tujem jeziku, poslušati cerkveno petje in molitve v tujem jeziku? V jeziku oholih in nestrpnih zatiralcev? — Ne to ni domovina — mati, to je mrzla mačeha — tujina!

O našem narodu moremo reči, da je šele v svoji narodni državi našel resnično domovino — kako neprecenljive vrednosti je torej zanj lastna narodna država v družbi z brati po krvi in jeziku!

Smrti sovražnik domovinske misli je materializem. Ta pravi: Ubi bene, ibi patria — kjer je dobro, tam je domovina. Dr. Krek je nekoč rekel: »Materializem je vzrok narodne in verske propasti. S širjenjem materialističnega mišljenja izgubi materin jezik svoj pomen. Materializem pravi: Jezik ni nič drugega kakor občevalno sredstvo. In vendar je moj materin jezik zvezan z mojim srcem, zvezan z vsakim dihlanjem mojim, z najlepšimi spomini mojega življenja. V tem jeziku sem prvič pozdravil svojo mater, zvezan je s trenutki veselimi in žalostnimi mojega življenja. Ni mrtvo sredstvo kot denar v kupčiji. Materializem tega idealnega momenta ne vidi. Materializem ne vidi v domu ničesar npravnega, v ljubezni do doma in v pojmu domovine ne vidi nobenega npravnega faktorja. Kjer je dobro, tam si doma. Celi svet je tvoj dom, in kjer dobiš miren kot in polno skledo, tam si doma. — In ravnotako pravi materializem, da ni nič verstva, nič večnosti, da je že samo ta čas, ta doba življenja mero-dajna, in kar tu uživem in si privoščim, to bom imel — s smrtjo se vse konča. Ta naziranja segajo tudi že med ljudstvo, in ker gine idealno mišljenje sploh, gine tudi ljubezen do doma. Ako hočemo domovini rešiti narod, je naša dolžnost, da rešimo narodu domovino. In ta domovina obstoji v teh tleh, v tej zemlji, ki je dana našemu ljudstvu.«

Torej brez zemlje ni domovine. Našemu narodu moramo torej ohraniti njegovo zemljo. Kmet mora ostati lastnik svoje zemlje in potujčevanja ob naših narodnih mejah mora biti konec! S potujčevanjem našega ljudstva ob narodnih mejah še neprestano izgublamo našo zemljo. Obseg naše domovine se vedno bolj oži. Naš narod se mora zdramiti in zaklicati vsem sovražnikom naše domovine: *N a š e d o m o v i n e s i n e p u s t i m o v z e t i !* Ne trpimo, da se še neprestano oži in krči okseg naše zemlje in s tem naše domovine! — Kako nezatna je že postala naša slo-

venska domovina in še vedno manjša postaja! Vsak slovenski otrok mora vedeti, do kam sega slovenska zemlja in ves narod mora prevzeti misel: **Kar je naše, mora ostati naše!** Ne pustimo več, da se neprestano drobca za drobcem, kos za kosom trga od naše domovine!

Vemo pa dobro, da bomo mogli z božjo pomočjo le v zvezi z ostalimi slovanskimi brati ohraniti našo zemljo. Le močna država bo kos vsem sovražnikom, ki ogražajo našo zemljo in našo slovensko in jugoslovansko domovino.

Iz dušeslovja

Franjo Čižek

Opazovalne vaje

Prvi in najvažnejši korak k vsakemu smotrenemu pouku in vzgoji je opazovanje. Že prvi dan, ko vstopi učenec v šolo, pa bodisi v prvem ali zadnjem razredu, mora učitelj potipati učenčevo notranjost in ga sistematično pripraviti do tega, da zna rabiti svoje čute. Ni to tako lahko kakor se vidi na prvi pogled. V mnogih slučajih je učenec v zadregi, okoren, boječ. Niti se ne spominja, da bi bil kaj videl ali slišal.

Vzemimo za primer znano razredno razpravo: »Moja pot v šolo«. Ako učitelj brez predpriprave in raznih navodil načne ta razgovor v razredu, kjer se ni gojilo sistematično opazovanje, bo videl, da nekaj učencev sploh ne ve, kje so doma, večina pa resumira v lakoničen odgovor: »Grem po stezi in pridem v šolo.«

Če ga tipaš dalje, je li koča videl, srečal itd., se nekateri spomnijo svojega doživetja, nekateri pa celo zlažejo, ker jih potegne nagon posnemanja za seboj. Dogodil se mi je v tekočem šolskem letu v prvem razredu slučaj, da je neki učenec srečal na cesti kolesarja in drugi je takoj za njim isto trdil, čeprav hodi v šolo s hriba, kjer je kolesarjenje absolutno nemogoče. Pozneje je sam priznal, da ga ni srečal.

Takih slučajev je precej, samo da večinoma ne moremo dokazati, ali je to, kar učenec pripoveduje, sam res videl in doživel ali ne. Mnogi učenci dobe vtis, da so »moral« nekaj videti, še posebno, če součenec kaj sličnega pripoveduje. Navadno pa je to le ponavljanje tistega, kar je prednik povedal. V resnici sami tega niso doživeli ali pa jih je tega doživetja spomnil šele součenec. Zato njihovo pripovedovanje ni samostojno, ker čut opazovanja ni pri njih dovolj razvit, ravnotako ne ustno ali pismeno izražanje svojega doživetja, k laži pa jih sili nagon posnemanja. Posledica tega je, da se njihov intelekt v zmislu kritike in vzročnosti ne more ugodno razvijati, ker hodijo okrog z »zaprtimi« očmi.

Da to preprečimo, oziroma da njihov čut opazovanja pravilno razvijemo, je treba učence dosledno in sistematično vežbati v opazovanju, in to v celotni šolski dobi. Najprikladnejši in najzanesljivejši način, kako raz-

viti v otrocih pravilni opazovalni čut, je prirejanje večkratnih pešizletov ali sprehodov v šolsko okolico, posebno na nižji stopnji. Na takih sprehodih navajamo učence, da točno pojmujejo, ali hodijo po poti, stezi, cesti, v katero smer, koga srečujejo, kdo jih prehiteva, koga puščajo zadaj, kaj vidijo ob poti (poslopja, znamenja, plot, jarek, drevje itd.). Skupno spoznavamo in primerjamo razno kamenje, zemljo, najvažnejše rastlinstvo, živalstvo itd.

O vsem tem se vrše razgovori kar na mestu, pozneje se islo ponovi v razredu. Na srednji oziroma na višji stopnji se snov uporabi tudi za pismene izdelke.

V prostih razrednih razgovorih uvajamo dnevno učence v to, da nam pripovedujejo, kaj so videli ali doživeli včeraj na potu iz šole, doma, na potu v šolo danes itd. Vežbati jih moramo tudi v opazovanju vremena, padavin, vetra, sonca in lune (kje vzhaja, kje zahaja posebno ob nastopu astronomskih letnih časov, lunine spremembe, razni mrki, vpliv vetra na vreme, prav tako gozda, gorovja itd.).

Na nižji stopnji se večkrat pripeti, da nam učenci v svoji prostodušnosti povedo tudi razne doživljaje, ki iz etičnega in moralnega stališča niso primerni za javni razredni pogovor. Vsekakor pa ima učitelj ravno tukaj najlepšo priliko, da v ljubeznivi in priprosti obliki razloži otrokom, kar je prav in kaj ne. Z vzgojnega stališča bi ravnal učitelj nepravilno, če bi takšna poročila prepovedal ali celo kaznoval. S tem bi spravil učence v molk, tajitev, laž, hinavščino in otroci bi v svoji radovednosti iskali vsepovsod vire v teh problemih, samo tam ne, kjer bi bilo edino na mestu in pravilno. Vsi vemo, kako resničen je pregovor: »Prepovedan sad mika, četudi je lesnika.«

Res je, da spravijo taki slučajji učitelja skoraj vedno v zadrego. Vsekakor pa tega ne sme nikdar pokazati, nasprotno, še vesel mora biti pred učenci, da so mu dali priliko, govoriti o tej zadevi. Kot vzgojitelj in metodik bo znal taka vprašanja na primeren način in v skladu z intelektualnim obzorjem otrok razjasniti in jim predočiti tudi posledice, pa bodisi, da se pri tem naslanja na božjo avtoriteto ali na etičnosvetsko in higijenično stališče ali na oboje.

Ako pa bi si kateri nikakor ne mogel in znal ohraniti duhaprisotnosti ter dati takoj odgovor ali pojasnilo, naj rajši pojasni učencem, da trenutno ni prilike ali časa, pač pa bo o tem poročal drugič. Nato se naj zadevno posvetuje z učiteljskim zborom in katehetom ter na podlagi pridobljenih smernic stvar razjasni.

V višjih razredih se naj takšne delikatne zadeve obravnavajo predvsem s higijeničnega stališča in to ločeno po spolu ter tako, da obravnava snov za dečke učitelj, za deklice pa učiteljica. Svojo dolžnost pa mora storiti tudi katehet. S tem bi vršilo naše šolstvo veliko poslanstvo in preprečilo marsikatero zlo v poznejših časih.

Poleg ustnega poročanja o svojih doživetjih in opazovanjih uvajamo lahko na višji stopnji tudi pismena poročila. Vsak učenec(ka) ima zato

poseben zvezek z naslovom »Moja opazovanja«, ki se shranjuje poleg šolskih zvezkov. Pred poukom ali pa v odmorih si vzame vsak svoj zvezek in vpiše svoje poročilo. Na primer:

Dne	Toplomer je kazal zjutraj ob 8. uri izven šole	Zračni tlak	Nebo	Veter	Padavine	Posebnosti in doživetja
28./I.	+ 4°C	731	oblačno	jug	dež, sneg	Včeraj sem videl krta, kŕ je ril na vrtu. — Na hruški je kljuval detelj. Brat mi dela nove smuči.
29./I.	— 3°C	736	oblačno opoldan malo sonca	rahel vzhodnik	—	Naša raca je imela prvo jajce. — Mesarju smo prodali telička za 260 dinarjev.
30./I.	— 2°C	734	zjutraj oblačno in megleno, nato jasno	—	—	Cigan je gonil po vasi plešočega medveda. — 3 dekleta so pele 'Svečnico'. Sosedova mati so padli in si izpahnili roko.

Nato prečita vsak učenec svoje poročilo, in sicer iz rubrike »Posebnosti in doživetja«, dočim se prvih šest rubrik po skupni debati enako vpiše. Iz teh debat učitelj lahko spozna, kako so učenci spoznavali vreme, ker mu je tukaj možna kontrola.

Gradivo, ki ga dobivamo na ta način, se da v pretežni večini uporabljati tudi pri pouku (priložnostni pouk).

Takšne in enake opazovalne naloge usposobijo učenca, da ne hodi okrog z zaprtimi očmi, ampak da vestno motri in spoznava svojo okolico ter si tako stalno nabira svoj intelektualni zaklad.

Zanimanje za razno psihologijo

Za dušeslovje se zanimajo razne panoge znanstva. Pred desetimi leti so na Dunaju ustanovili akademsko društvo za medicinsko psihologijo. Dne 13. decembra 1934, za desetletnico uspešno delujočega društva, je bilo slavnostno zborovanje. Poročila v listih so dala priliko, da zvedo tudi učitelji, kako si drugod opredeljujejo to znanost. Slavnostni govornik docent dr. R. Allers je navajal, da je nastalo v desetih letih veliko sprememb v dušeslovju. Vsaka znanost je izraz gotove duhovnosti, deluje v duhovni zvezi neke kulture in oblikuje s tem vso duševnost svojega časa. Objektivno opazovanje je prineslo čudno skupnost med zgodovino in medicino. Smiselno pojmovanje posameznega človeka — naloga medicinske psihologije — more nastati le z znanostjo, ki je na zgoraj prosta. Medicinska psihologija je uvrščena k eksistencialni filozofiji in k etosu, v njej se kaže nova orientacija zapadnega duha, orientiranje k ontologiji, obrat k osebi. V spoznanju, da se obstoj človeške osebe ne more racionalno postaviti po logičnem sistemu leži upanje, da bo medicinska psihologija prinesla nove svetovne vidike. Tudi zdravnik naj pomaga od duševne strani.

F. F. L.

Pregled občne zgodovine. Spisala prof. Stanko Petelin in prof. Anton Krošl. — Mohorjeve knjižnice 67. zvezek. — Vsak lahko marsikaj iz zgodovine pozabi. So pač razne malenkosti in ravno te spravijo lahko človeka v zadrego. Zato je pregleden priročnik občne zgodovine kar najbolj potreben pripomoček za slehernega, saj mu tvori v zgodovinskem pogledu nekaj leksikon, ki mu dá jasno in točno odgovor na njegove dvome, ki pa vendar ne odbija s svojo dolgoživostjo.

Zlasti važen je tak pregled za vsakega dijaka srednje pa tudi strokovne in visoke šole. Ob pripravah na izpit kakršnekoli vrste je vsaka nepotrebna navlaka odveč in se bridko maščuje ne samo pri izpitu, ker izgubi marsikdo radi preobilice podrobnosti splošen pregled iz vidika, ampak zlasti še v življenju, ko se ne more nasloniti na nikako stalno oporo pri svojem delu. In stalno oporo nudi v prvi vrsti pravilno razumevanje zgodovine.

V tej knjigi je v štirih delih obdelana vsa svetovna zgodovina od najstarejših časov do današnjih dni, v kratki, pregledni in zgoščeni obliki in nas na lahko umljiv način seznanja s svetovno zgodovino. Delo je nujno potrebno predavateljem, duhovnikom, profesorjem, učiteljem, časnikarjem, gospodarstvenikom, dijakom (posebno maturantom) in vsem drugim, ki morajo pogledati nazaj v zgodovino, če hočejo biti temeljiti. — Prvi del Pregleda obsega zgodovino starega veka, drugi del srednji vek, tretji del novi vek do francoske revolucije, četrti pa novo dobo do naših dni. V vseh dobah je obdelana tudi naša narodna zgodovina. — Tovrstne knjige doslej v slovenščini še nismo imeli; zato jo bomo Slovenci tembolj cenili, saj je z njo izpopolnjena velika vrzel med našimi praktičnimi učbeniki in znanstveno-priročnimi knjigami.

Prvi del, ki obsega ves stari vek, stane broš. za ude Mohorjeve družbe 9 Din, za neude 12 Din; drugi del, ki obsega ves srednji vek, broš. 15 Din, za neude 20 Din. Tretji del broš. 9 Din (12 Din). Posamezni zvezki so broširani, ker bodo ob izidu vseh tvorili eno knjigo. — Knjige dobite v vseh knjigarnah in pri Družbi sv. Mohorja v Celju.

Misijonski koledar 1935. Izdaja Misijonišče v Grobljah, p. Domžale. Obsega 128 strani. Cena 10 Din. Vsebinska je zelo mnogovrstna, poleg nje je na vsaki strani ena ali več slik. Letos je zelo opisana Afrika in delovanje slovenskega misijonarja Kobleharja. O misijonskem okrožju Lydenburg Transval opisuje misijonstvo Slovenec misijonar Musar. Univ. prof. dr. L. Ehrlich je opisal Japonsko, njeno kulturo in bodočnost kolicizma v njej. Dostavljenih je v koledarju

tudi nekaj lepih povesti in poročil iz misijonskega napredka. Vsebinsko tega koledarja bo vsak z veseljem pregledal in si bo v marsičem razširil obzorje.

V času obiskanja. Osem postaj o Jezusovem poslanstvu. Z berilom oznanila, s prerokovanjem Besede Gospodove o Izraelu in zmagoslavjem Njegovim. Na podlagi evangelija in tistega časa napisal Edvard Gregorin. — Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena 26 Din, elegantno vezano 38 Din.

Opozarjamo na to delo, ki nam obnavlja prizore iz Kristusovega Pasijona. Kakor se je pisatelj vživel v dobo in ljudi, v poslanstvo Jezusovo na zemlji, kakor nam je podal na odru Njega, človeka med ljudmi, da živo in neposredno učinkuje, nam je dokaz, da je napisal delo veren, resnoben in sposoben pisatelj, ki je imel poleg prave intuicije tudi vsa druga sredstva in potrebno znanje, da nam je mogel v obliki odskega dela podati učinkovito in dramatično, v krepkem in sočnem jeziku govorjeno igro, obenem pa tudi globoko pretresujočo versko resničnost. Treba ti je samo poslušati brez predsodkov Njegove besede, da najdeš ključ do življenja. Š prepričevalnostjo, ki diha iz Gregorinovega dela: »V času obiskanja«, se mora zasidrati Kristov nauk v srcu slehernega poslušavca. — Igra je tudi za manjše odre lahko izvedljiva. Zahteva samo 22 moških in 3 ženske osebe. Tudi scenerija je enotna in zelo preprosta. Priporočamo vsakemu odru, naj proslavi postni čas s tem novim Pasijonom.

Socijalna organizacija fašizma. Spisal dr. Juraj Ščetinec, prof. Ekonom.-komercialne visoke šole v Zagrebu. Knjiga je izšla kot poseben odtisek iz raprave, objavljene v pravniškem društvu »Mjesečnik«. Obsega 48 velikih strani in se dobiva po 11 Din v knjigarnah v Zagrebu in pri piscu, Malinova ul. 34. Pisatelj razpravlja o ustroju take organizacije in navaja možnosti za drugačen družaben red.

Knjiga o sportu. Spisal Drago Ulaga. Založila Družba sv. Mohorja v Celju. V knjigi je med besedilom mnogo risb. — Namen pisatelja je, da pokaže na obče kulturno orientacijo v telesni kulturi, da seznanji zlasti one organizacije, ki še nimajo izvežbanih tehniških voditeljev, z metodami sportnega treninga in pokaže tudi na nezdruve pojave v sportu. Pri ureditvi snovi so pomagali mnogi strokovnjaki. Knjiga ima dva velika oddelka: I. Pota in cilji telesne kulture; II. Sport v praksi. V ta dva oddelka so postavljena vsa poglavja, ki pripadajo telesni kulturi in sportu. Pri olimpijskih igrah, ki so tu natančno opisane, so imele telesne vaje tudi vzgojni pomen in postale last vse-

ga naroda. Olimpijska ideja naj sveti vsem časom. Namen sporta ali sportnih organizacij (str. 26). Posebne vzgojne naloge slovenskega sporta. Ne gre za rekorde, temveč za to, da bo ves narod krepak in bo imel v sportnih vajah, igrah in tekmah zdravo razvedrilo (str. 29). Kakšno stališče naj zavzame žena, ki hoče gojiti sport? Žena mora ostati vedno žena in ne sme preko mej, ki jih je postavila narava (stran 35). Odločno zgrešeno je stremljenje onih sportnic, ki se hočejo v sportu približati moškemu tipu. To pomeni propadanje žene in nerazumevanje sportne ideje. Kirurg dr. A. Bier je dejal: »Čim bolj se približuje ženski tip moškemu in obratno, tem bolj jadrano v propad« (str. 44). Pri oddelku »Sport v praksi« je pojasnjeno, zakaj tekujemo. Otroška leta — zlata leta. Otroka ne moreš in ne smeš specializirati za sport. Pusti ga, naj se igra. Ako hočeš, da se bo mladostnik razvil v čim popolnejšega moža, tedaj stori vse, da ga v letih dozorevanja obvaruješ spolnih umazanosti in zablod. Pazi, da je mladenič vedno v dobri družbi in da nikoli ne tava v brezdelju (str. 53). Ako hočeš sportno živeti, se moraš odreči marsikateremu užitku civilizirane družbe, zlasti alkohola in nikotina. — Sledijo mnogovrstne sportne vaje in njih pravilna tehnika. Važen odstavek v knjigi zavzema plavanje, ki ima veliko zdravstveno vrednost. V Hamburgu je bilo l. 1535 strogo prepovedano kopanje in plavanje na prostem, danes, od leta 1920, je pa obvezno za vso šolsko mladino od 12. leta dalje. Posebna poglavja so seveda o nogometu, smučanju, drsanju i. dr. — O telesni vzgoji in posebej o sportu se danes veliko piše v knjigah in listih. Tudi o tej knjigi je že nastala polemika, kakor se vidi n. pr. iz »Slovenca« 28. novembra 1934. Pisatelj je naš prvi absolut berlinske visoke šole za telesne vaje. Z nadaljnjim udejstovanjem sporta se bo še to in ono v splošni knjigi o sportu izpopolnilo in tudi boljše določili razni pojmi. Sicer pa prihajajo o raznih panogah sporta vedno bolj na dan posebne knjige. Knjiga D. Ulage je prav lepo obogatila vzgojo in higijeno. F. Lužar.

Naš lov. Priridel po sklepu Slovenskega lovskega društva v Ljubljani inž. Mirko Šušteršič, izdala in založila Družba sv. Mohorja v Celju. — V današnjih časih, ko je nastopila neka psihoza za izvenšolsko delo, da mora učitelj(ica) samo zborovati, telovaditi, peti itd., če hoče kaj veljati pri raznih oblastnikih na deželi in drugod, bo nastal najbrž strah, ako spregovorim še nekaj o lovu. Pa jaz mislim najmanj, da bi moral kak učitelj kot poklicni lovec stopiti v zeleno bratovščino in da bi zopet kaj novega delal izven šole. Ali knjiga ima sama na sebi tako lepo vsebino, da bo vsakdo pri njej pridobil kaj znanja in užil kaj vselega. — Knjiga ima 410 strani, krasi jo mnogo podob in obravnava vse panoge lovske vede. Nastanek in namen knjige je opisal bivši prosvetni šef dr. St. Bevk. Zgodovino lovskega je opisal dr. V. Krejči. Zgodovina vseh narodov se pričinja za opisovanjem lova. Tudi še v poznejših dobah, ko se je človek bolj stalno naselil, se je vse vrtelo okrog lova. Šele ko je reja domačih živali donajala potrebno hrano, je lov prenehal biti življenjska potreba. Kratek je članek »Lov in naša vest«, a pove veliko. Tu pridejo lovec in drugi pred pravično sodbo. Nadaljevanje je podal dr. St. Bevk s člankom: »Lovsko vedenje, lovske šege, narodno gospodarski pomen in statistika lovskega.« Razne strokovne stvari so seveda zajemljivo gradivo za pravega lovca. Tudi ne manjka dokaj lovskih dovtipov, tako o zajcu, proletarcu med divjadjo, ki se ne spušča v boje z drugo zverino, posebno ne s svetovno in najhujšo zverino — človekom (s. 241). Knjiga nudi veliko prirodoznanske snovi in članki o medvedu, divji svinji, volku, lisici, jazbecu, vidri itd. imajo mnogo več, kakor je v šolskih knjigah. Za občevanje z ljudmi na deželi je važno to gradivo, ker kmet sicer dobro pozna divjačino. Kako žival vidijo vedno ljudje na deželi in o njej se potem otroci v šoli razgovarjajo. Svetlo pa gledajo učitelja, kaj bo on porekel. No, abecedni imenik te knjige o lovu bo hitro pomagal, strokovnega poedati. — Cena broš. knjige za ude je 39 Din, za neude 52 Din. F. L.

Beleške

Nekaj misli prezidenta T. G. Masaryka. Vsako delo, ki naj koristi narodu, predstavlja zaupanje v samega sebe. Neprestano tožimo, da »narod nima vere v sebe; zakaj bi vse tvorili na »narod« — ta narod smo mi; vsak posameznik od nas. — Božja zapoved »ne kradi« pomeni danes za vestnega človeka mnogo več, ko v starih časih. Danes pomeni direktno potrebo reform,

potrebo reorganizacije družbe na temelju miroljubnosti in pravicoljubnosti: »Ne kradi!« pomeni danes potrebo socialnih reform! — Naš prepoved mora biti prepoved naše duše za novo življenje celega človeka. Vedno moramo zopet iskati in zahtevati resnico, učiti sebe resnice, ljubiti resnico, govoriti resnico, vztrajati v resnici, braniti resnico — vse do smrti!

Bistvo jugoslovanstva. Gosp. notranji minister Velja Popović je imel 9. marca v radiu velik programatičen govor in je med drugim poudarjal, kako je z jugoslovenstvom, srbstvom, hrvatstvom in slovenstvom. »Jugoslovenstvo kot izraz nacionalne individualnosti pozna dobrega Srba, dobrega Hrvata, dobrega Slovenca. Ono pozna dobrega Jugoslovena. Dober Jugosloven je tisti, ki ima v sebi in nosi v sebi i Srba, i Hrvata i Slovenca, ki mu je enako drago srbstvo, hrvatstvo in slovenstvo in ki vse to izraža hkratu. Ti trije plemenski elementi spajajo in tvorijo eno zgodovino interesov in eno zgodovino usode: jugoslovenstvo. Jugosloven ni samo dober Srb, temveč je Jugosloven tisti dober Srb, ki je hkratu tudi dober Hrvat in dober Slovenec. To pomeni, da jugoslovenstvo ni samo jugoslovanstvo dobrega Srba, v nasprotju, z dobrim Hrvatom, temveč dobrega Srba, ki je obenem tudi dober Hrvat in dober Slovenec, in ki je v sebi pomiril in spravil v dobro harmonijo interese srbstva, hrvatstva in slovenstva. Zato tako pojmovano jugoslovenstvo ni proti srbstvu, hrvatstvu in slovenstvu, temveč takšno jugoslovenstvo te troje interese med seboj pomirja in združuje v vsakaterem izmed nas. Naše jugoslovenstvo ni zoper dobro srbstvo, poleg srbstva je obenem in hkratu tudi hrvatstvo in slovenstvo in po tem te troje interese dopolnjuje in pomirjuje med seboj ter zliva v enotni jugoslovenski interes. Pravi Jugosloven zato ne bo tajil hrvatstva, srbstva in slovenstva, temveč ako je po rodu Hrvat, se bo trudil, da bo imel isto pojmovanje in razumevanje i za Srba i za Slovenca, kakor ima za hrvatstvo, in bo zato delal z vsemi silami in se boril za ta interes prav tako kakor za hrvatstvo samo. Samo tako pojmovano jugoslovenstvo daje absolutno celoto in ustvarja neusahljiv vrec za vsa naša prizadevanja in za ustvarjajoče delo v zgodovini. Tako pojmovano jugoslovenstvo vnaša red v narodne dele in vzdržuje ono pravo enakopravnost, ki je po dosedanem pojmovanju zbujalo največji razdor med plemeni.

Imamo in imeli bomo obtožbe o vzajemni neenakopravnosti in medsebojnem

podjarmljenju vse dotlej, dokler Srb ne bo razumel, da je obenem Hrvat in Slovenec, in narobe, dokler ne zavlada popolno skladje interesov. To je vsebinski element v bistvu naše nacionalne misli.«

Kdo je gospod? V družinskem tedniku »Duhovno življenje« za slovenske izseljence, ki izhaja v Buenos Airesu, je v 68. številki priobčen članek F. S. Finžgarja: »Mladina draga!« Tu je odstavek: »Kdo je gospod?« Vredno ga je pomniti. — »Vi mislite, da veste, kdo je gospod. Trdim, da ne veste in zato vam bom povedal jaz. Le poslušajte. Gospod je tisti, ki je vedno oblečen po najnovejšem kroju; ki dela gnečo na vsakem sprehajališču; ki se nič ne uči, a vse ve in zna; ki vse kritizira in obgodrja, sam pa še ni storil toliko koristnega, kar je za nohtom črnega; ki se v teatru smeja ob žalostnih prizorih, ob resničnem dovtipu gleda pa druge, ali se bodo zasmejali ali ne; ki ga je sram svojega očeta in matere, ker nista zadosti po modi; ki zapravlja težko prisluženo očetovo imetje, sam pa ne gane z mezincem, da bi zaslužil vsaj eno paro; ki na pločniku odrine staro ženico v blato, da gre on, gospod, po lepem; ki je tako brezsrčen, da si da od matere snažiti čevlje; ki ga je sram nositi knjige v šolo in si liste iztrga ter jih pomaši po žepih, da ni omadeževana njegova gosposčina. Ali sedaj veste, kakšno prečudno bitje je gospod. Vsi drugi ljudje smo delavci: delavec tisti, ki vihti kramp in rovnico, delavec, ki grizlja pero in si s tinto prste maže; delavec, ki cepi sežnje v gozdu; delavec, ki vam vceplja modrost v glavo; delavec, ki orje njivo; delavec, ki reže kulturne brazde za svoj narod.

Poznal sem takega gospoda, kakor sem vam ga opisal. Že kot frkolin je hodil v šolo ves gízdav s paličico v roki. Dokler je bil še manjši, mu je služkinja nosila knjige do šole. Ko je dorastel v gospoda, si je vtikal iz knjig iztrgane liste po žepih. Ko je prišla matura, ni bilo ne listov ne znanja. Šel je in si kupil čisto nove knjige. V Zvezdi je sedel, prebral list — in ga iz knjige iztrgal, ga vržel ter predal vetru. Vse, do zadnjega. Prišel je znanec in ga ogovoril: »Priatelj, kaj delaš?« — »Za maturo se priprav-

ljam.« — »Tako pa pač ne pojde!« — Gospod odgovori: »Če jo vsak osel naredi, jo bom naredil tudi jaz!«

Pa je ni, dasi je trikrat poskusil.

Zato pa rečem zdaj:

Mladina draga, bodite delavci in ne gospodje!«

O vzgoji za vzgojitelje. O tem je napisal J. M. Sailer, škof v Regensburgu (živel od 1751 do 1832) v svoji knjigi naslednje vrstice: »On naj bo prost poželjivosti po predobrem življenju, da ne prepušča otroke samim sebi in ne hiti samo po svojih zabavah. Prost naj bo neugnane jeze, ki hitro vzkipi in brezumno konča; surovega vedenja, ki napravljaja iz negodnih divjake; zaspanega bitja, ki napravljaja šolo za vzorec dolgočasje in samovoljnosti; prost čemernosti, ki otroke draži, da tistega, ki bi ga morali spoštovati za učitelja, zasmehujejo kot godrnjavega medveda. — Prost vsega, kar napravljaja učitelja nesposobnega za svoje zvanje, ima ljubezen in potrpežljivost, dovolj poguma in razuma, za vzgojo prihodnjega rodu; je vsem vse, otrokom otrok, da jih izobrazuje za može; zna biti resen, kjer najde laž, ta-

tvino, hudobijo in ima razveseljujočo ljubezen, kjer ne potrebuje pridnost pobude in strahovalnega reda; zna s pripovedovanjem in vprašanji najti prave pojme pri otroku; vlada boljše otroke s pogledom, slabejše z opomin, najslabše s kaznijo; ne dopušča nobene nesnage pri otrocih in varuje sramežljivost njih starosti; budi tekmovanje in brani poželjivost po ničemurni hvali; razločuje nedolžne izbruhe živahnosti od npravnstvenih napak, te pa od sledi zavisti, potuhe, in določi brambo proti preveliki živahnosti in nepravim čuvstvom; ima šola za majhno državo, v kateri ne napravljaja pravičnost slabiča plašnega in močnega človeka ne predrznege; izboljšuje srce, da razsvetli razum in krepil predvsem versko čuvstvo, da zagotavlja čistemu srcu in svetli glavi čistost in svetlobo; ima tudi izven šole stik z gojenci, da vzbujaja zaupanje in ljubezen; uči poznavaati strupene rastline in posebno uničevati v otrocih samih strup samoljublja; uči saditi sadno drevje, pa najprej, da postanejo otroci sami plemenite rastline na polju občine in naj mu nikoli ne pride na misel, da mora učitelj biti — ustrahovalec.« F. F. L.

Razglednik

Najbogatejše selo. Rača je najbogatejše selo v račanskem srezu. Občinskih davkov sploh nima, a občina vendar lepo izhaja. Prebivalci onega sreskega sela tudi ne plačujejo nič šolskih doklad, ker občina sama izplačuje šolske dvanajestine. V šoli deluje celo leto šolska kuhinja, v kateri prejema 150 učencev hrano. Selo ima nabavljajalno zadružo, ki že več let dela z mnogimi uspehi. (»Politika« 24. febr. 1935.)

Osnovne šole v Beogradu. Prestolica ima 231 učilnic s 15.877 učenci. Pred vojno je Beograd imel krog 50.000 prebivalcev in 12 šolskih poslopij z 99 učilnicami. Ker je nastopil po vojni velik naval ljudstva v prestolico, so postale vse šole pretesne in so si morale pomagati s poldnevnim poukom. Nastali so celo razredi, ki niso niti imeli rednega poldnev-

nega pouka, temveč poldnevno samo vsakega drugega dne. Šole so se sicer hitro pomnoževale in dozidavale, a še do danes je moral ostati pouk poldneven. Leta 1929 je bilo že 21 šol s 145 učilnicami in 9446 učencev in učenk. L. 1932 se je zidala 22. šola, a v tem je število otrok že narastlo na 13.725 in je prišlo na razred po 74 otrok. Leta 1933 je prišlo na razred po 64 otrok.

V kakšni šoli je bil Mark Twain. Slavni ameriški humorist je to povedal, ko so ga nekoč vprašali, kako je zaslužil svoj prvi honorar. »V naši šoli so nas preteпали od jutra do večera, vendar si se lahko odkupil kazni s 5 dolarji za kak dobrodelen namen. Ko sem nekoč zopet stal pred to odločitvijo, sem se zaupal svojemu očetu in ta je menil, da je bolje, če opraviš s 5 dolarji. Jaz sem

se pa dal pretepati in sem obdržal dolarčke. — Čudno je, da so se povsod po svetu šole začele s hudim ustrahovanjem in s tepežem. Danes pa mislijo nekateri, da se lahko vse kar lepo občuduje in šola je urejena, pa — brez dela, brez načrtov, brez vsega. F. F. L.

Učni in vzgojni zavodi v Avstriji, ki se drže versko-nravnih smernic katoliške Cerkve, so imeli na Dunaju velik in pomenljiv kongres. Zastopniki teh ustanov so razpravljali o važnih programatičnih vprašanih katoliške šolske vzgoje. Na kongresu je govoril tudi kancler dr. Sušnik in poudarjal, da ne zadržuje, če se samo zasebni zavodi ravnajo po katoliških odgojnih načelih, marveč je potrebno, da se v celi državi vpelje katoliška šola za vzgojo njene mladine. Skrb naša naj ne bo namenjena samo obstoječim privatnim katoliškim šolam, brigati se moramo tudi za to, da bo vse šolstvo katoliško. Katoliške šole so bile doslej in bodo tudi v bodoče elitne šole. Vlada se bo vsekdar trudila, da bodo katoliške šole tem lažje dosegale svoj cilj, ker je prepričana, da tako najbolje služi katoliški in domovinski stvari. A. Čadež.

Učna obveznost za ravnatelje in učitelje na zveznih srednjih šolah republike Avstrije je takole uravnana: Ravnatelji poučujejo 5 do 8 ur tedensko, učitelji pa po kakovosti stroke od 17 do 24 ur na teden. A. Č.

370 mladih učiteljskih moči je bilo nastavljenih na dunajskih mestnih šolah od junija 1934 dalje. Prav pred božičnimi prazniki je bilo skupno zapriseženih 150 učiteljev in učiteljic. A. Č.

»Domače šole«. Kaj se godi v Mehiki, je znano. »Narodno združenje« staršev, ki je bolj katoliško usmerjeno, dasi so zraven tudi drugoverci, je vpeljalo šolski štrajk proti socialističnemu šolskemu sistemu. Da pa otroci ne bodo brez pouka, izdeluje združenje staršev načrt za »domače šole«, ki bodo obsegale »celice« po 10 otrok. Od teh jih bo 7 plačevalo šolnino za učiteljski honorar, trije pa bodo sprejeti brezplačno. Načelnik združenja je razposlal okrožnico s pojasnilom, da pomeni ta akcija njen odpor proti enostranskemu brezbožnemu šolskemu

sistemu. »Ker uvidimo brezmejno zlo, ki bo posledica takega sistema, in ker združenje ne mara stopiti v očitno opozicijo proti vladi, je bilo potrebno, da je storilo te ukrepe, da tako zavaruje vzgojo otrok.« A. Č.

30 katoliških učiteljskih in vzgojnih društev v Braziliji se je spojilo v skupno zvezo za katoliško vzgojo. Pridružilo se je tudi okrog 2000 katoliških šolskih zavodov. Prva skupščina je bila sklicana v mesto Rio de Janeiro. Zveza bo prirejala vsako leto počitniške pedagoške tečaje za učiteljstvo in dijaštvo pedagoških šol. A. Č.

Šolska reforma na Nizozemskem. Tudi na Nizozemskem se čuti svetovna kriza. Sledi državni proračun se mora znižati, torej tudi šolski izdatki. To se je na več načinov poskušalo:

1. država je znižala učiteljstvu prejemke; 2. zvišala je število otrok za posamezne razrede.

Naučni minister Marchant pa je predlagal še drug načrt.

Kakor znano, ima Nizozemska dve vrsti šol:

1. nevtralne, ustanovljene od magistrata, ki so navadno last občin. Občinski odbor izvoli učitelja itd., država plača večji del izdatkov, drugo pa nosi občina.

2. šole, ustanovljene od organizacij, ki so večinoma pod vplivom Cerkve. Skoro vse stroške nosi država, občine pa povrnejo stroške organizacijam, ki so ustanovile šolo.

Sedaj pa je predlagal minister, da se naj ukinejo majhne nevtralne šole (kakih 300). Razumljivo, da so se ljudje, ki želijo, da bi se njihovi otroci šolali v nevtralnih šolah, pritožili pri g. ministru. Zahtevali so, če že ukinejo majhne nevtralne šole, da se naj ukinejo tudi majhne privatne šole. Minister pa je branil svoj načrt. Rekel je, da je pouk v manjših šolah slabši od onega v večjih šolah; pota in prometna sredstva pa so dandanes že tako dobra, da velike razdalje nimajo več pomena. Pouk pa, da se bo na ta način izboljšal, država pa si bo prihranila denar. (Kar je glavno. Op. prev.) (Iz »Internacia Pedagogia Revuo« prev. Golobič P.)

